

F 568/a.

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1964
4.ÉVF.

1.

SZÁM

BUDAPEST
ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT

Szerkesztő:	
a Szerkesztőbizottság	x
Felelős szerkesztő:	x
Dr. Székely Sándor	x
Szerkesztő:	x
Torday Aliz	x
Szerkesztőség:	x
Országos Orvostudományi	x
Könyvtár és Dokumentációs	x
Központ	x
Budapest, VIII.,	x
Szentkirályi u. 21.	x
Tel.: 343-736, 343-788.	x

Felelős kiadó az Országos Orvostudományi Könyvtár és
Dokumentációs Központ igazgatója

F.k.: Dr. Székely Sándor

64.2072- Fővárosi Nyomdaipari Vállalat, 16.telep - Budapest

A Z O R V O S I K Ö N Y V T Á R O S

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ

T á j é k o z t a t ó j a

1964

4. évfolyam

1. szám

T A R T A L O M

	Oldal
SZÉKELY Sándor: Az IFLA szófiai konferenciája	3
GORTVAY György: Orvosi bibliográfiák a XVI.- XVIII. században	17
PETHES Iván: Orvostudományi művek osztályo- zásáról /IV. befejező rész/ .	26
JANTSITS Gabriella: Külföldi folyóiratok központi katalógusa	37
A P é c s i O r v o s t u d o m á n y i E g y e t e m k ö n y v t á r o s a i i r j á k	
RUZSÁS Lajosné: Könyvtárosképző szaktanfolyam Pécsett, orvosi könyvtárosoknak	43
GOSZTONYI Györgyné: Könyvrendelések összehangolá- sa és lebonyolítása	46
FORSTER Miklósné: Folyóiratok kezelése	51
S z e m l e	
A szófiai Központi Orvostudományi Könyvtár/Sz.Z./	60
Még egyszer az Excerpta Medicáról /J.G./	61
DARLINGTON: Az Interlingua és a gépi fordítás...	63
Orvosi könyvtárak létesítésének távlati terve Ghanában /F.L./	64
K ö z l e m é n y e k - H i r e k	65

Jelen számunk munkatársai:

Dr. SZÉKELY Sándor az Országos Orvostudományi Könyvtár igazgatója, dr. GORTVAY György egyet. m. tanár, orvostörténész, PETHES Iván, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa, dr. JANTSITS Gabriella az Országos Orvostudományi Könyvtár munkatársa, dr. RUZSÁS Lajosné FALUHELYI Vera dr. a Pécsi Orvostudományi Egyetem Könyvtárának vezetője, dr. GOSZTONYI Györgyné a Pécsi Orvostudományi Egyetem Könyvtárának munkatársa, FORSTER Miklósné a Pécsi Orvostudományi Egyetem Könyvtárának munkatársa.

AZ IFLA SZÓFIAI KONFERENCIÁJA

A Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége /International Federation of Library Associations - IFLA/ 1963. szept. 2-6. között tartotta XXIX. konferenciáját Szófiában. A konferencia jól tükrözte ezt a fejlődést, amelyet ez a szervezet a közelmúltban elért, és bizonyos mértékig felvetette a további fejlődés problémáit is.

Az IFLA-nak jelenleg 88 tagegyesülete van több mint 50 országból. A szocialista országok egy része az utóbbi években jelentette be a csatlakozását. A XXIX. konferencián megmutatkozott a résztvevők összetételében az, hogy ezúttal a konferenciát a szocialista országban tartották. Míg 1962-ben a berni /Svájc/ konferencián 30 ország 143 küldötte vett részt /és ebből 6 szocialista országot képviselt 12 küldött/, a szófiai konferencián, 1963-ban csupán 24 ország képviseltette magát 159 küldöttel /ebből 8 szocialista ország 60 küldöttel/. A küldöttek számának az emelkedését /annak ellenére, hogy ezúttal kevesebb ország vett részt/ tehát az eredményezte, hogy a szocialista országokból népes delegációk jelentek meg. Itt jegyzem meg, hogy Magyarország is 15 főnyi delegációval akarta képviseltetni magát, azonban aug. 31-én elrendelt himlő zárlat miatt 14 delegátus nem tudott elutazni. /Én - szerencsés véletlen következtében - aug. 30-án utaztam el, és így egyedül képviseltem hazánkat a konferencián./

Érdemes azt is megemlíteni, hogy nemcsak a szocialista országok képviseltették magukat népes delegációval /SZU, Románia, és Lengyelország 5-5 fő; Jugoszlávia 6 fő; NDK 11 fő; Csehszlovákia 12 fő és Bulgária 15 fő/, hanem egyes kapitalista országok is /NSZK 19 fő; USA 16 fő; Hollandia 8 fő; Anglia 9 fő; Franciaország és Svédország 7-7 fő/.

Mielőtt a szófiai konferencián elhangzottak ismertetését elkezdenénk, érdemes megismerkednünk - ha csak vázlatosan is - az IFLA történetével.

Már a századforduló után rendezett nemzetközi könyvtáros összejöveteleken újra és újra felvetették a nemzetközi könyvtáros szervezet megalakításának a szükségességét. Végül is 1927-ben, egy Prágában megrendezett nemzetközi könyvtáros konferencián született meg az elhatározás: megalakítják az IFLA-t. A szervezet a következő évben meg is alakult - huszegynéhány tagegyesület alakította meg, amelyek 20 országot képviseltek. /Körülbelül ugyanebben az időben alakult meg a másik hasonló egyesület is - a FID -, amely a dokumentalisták egyesülete. A két egyesület között kezdettől fogva munkamegosztás van./ Az IFLA fejlődése a II. világháború után indult meg erőteljesebben, ebben az időszakban a tagegyesületek száma majdnem a kétszeresére emelkedett. /A Magyar Könyvtáros Egyesület már a II. világháború előtt is tagja volt az IFLA-nak, jelenleg pedig a Magyar Könyvtárosok Szabó Ervin Köre képviseli az IFLA-ban a magyar könyvtárosokat./

Az IFLA "magánjellegű" szövetség, ami azt jelenti, hogy nem az egyes országok hivatalos képviselőiből áll, hanem "nem hivatalos" /vagyis társadalmi/ egyesületek a tagjai. A tudományos és a kulturális életben egyébként ez a forma az általános, viszonylag kevés olyan nemzetközi szervezet van, amelyben az egyes országok hivatalosan képviseltetik magukat és vesznek részt a munkában. /Az egészségügy terén ilyen hivatalos nemzetközi szervezet az Egészségügyi Világszervezet - a WHO -, "magánjellegű" szervezeteknek számítanak az egyes szakmai szervezetek, a sebészek, belgyógyászok, stb. nemzetközi szervezetei./

A "nem hivatalos" nemzetközi szervezetek munkássága is igen fontos, ezekben a szervezetekben beszélnek meg nemzetközi szinten a tudományos, technikai, és általában a szakmai kérdéseket. E szervezetek - jellegük miatt - konzultatív, tanácskozó testületek. Határozataik is ajánlás jellegűek, nem kötelező érvényűek. Az egyetlen szankció: amelyik tagegyesület nem fizeti be a tagdíjat, az elveszíti a tagságával járó jogokat, nem vehet részt a tanácskozásokon és nem szavazhat a vezetőség megválasztásakor. Így van ez az IFLA vonatkozásában is.

Az IFLA választott vezetősége /elnök, alelnökök, titkár, pénztáros/ hagyományosan társadalmi munkában végzi a feladatát. Elnökké mindig egy-egy nagy európai könyvtár igazgatóját választották /5 évre/, titkárrá lehetőleg az illető könyvtár egyik munkatársát, hogy az elnök és a titkár /az illető könyvtár apparátusa segítségével/ lehetőleg zökkenőmentesen irányíthassa a munkát. A folyamatosság biztosítására a vezetőségnek a lelépő elnök is tagja marad. Az IFLA legutóbbi elnöke G. Hoffmann, a müncheni Staatsbibliothek igazgatója volt, titkára pedig J. Wieder, ugyanennek a könyvtárnak a munkatársa.

Az IFLA II. világháború utáni fejlődése, a szervezet rendezésében lebonyolított számos értékes szakmai konferencia megszerezte a szervezet számára az UNESCO* nagyfokú elismerését. Az elismerés megmutatkozik abban is, hogy az UNESCO egyre nagyobb mértékben támogatja anyagilag az IFLA munkáját, például az egyes szakmai konferenciák anyagának, továbbá bizonyos szakbizottságok által készített kiadványoknak a megjelentetését az UNESCO finanszírozza. Ezen kívül az IFLA 1963. jan. 1-től egy "státust" kapott az UNESCO-tól. Ez lehetővé teszi, hogy az IFLA-nak ezen túl függetlenített titkára legyen, ami a vezetőség további munkáját jelentősen megkönnyíti illetve hatásosabbá teszi.

A világszervezetté fejlődött könyvtáros szövetség vezetése egyébként nem felel meg mindenben a követelményeknek.

---

* United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation - a tudományos és kulturális szervezetek nemzetközi, hivatalos csucsszerve.

Tulsgagosan széleskörű /az alelnökök száma időközben tízre növekedett/ és ezért nem nagyon alkalmas az operatív ügyintézésre. Az IFLA vezetőségét a szófiai konferencia előkészítésének idején ez a kérdés sokat foglalkoztatta, és a konferencián tettek is javaslatot a vezetőség új szervezeti felépítésére. A konferencián a javaslatához számos módosító indítványt nyújtottak be; ezért a vezetőség végül is úgy döntött, hogy a módosító indítványok tanulmányozása után a jövő évi konferencia elé terjeszti ismét a vezetőség átszervezésére vonatkozó újabb javaslatát.

És ezzel már rá is tértünk a Szófiában történtek ismertetésére - ha nem is éppen szigorúan időrendi sorrendben, hiszen a vezetőség a javaslatát a megnyitó plenáris ülésen terjesztette be, a végeredményben pedig a záró plenáris ülésen állapodtunk meg.

A megnyitó plenáris ülésen egyébként - szokás szerint - az elnök, a titkár és a pénztáros számolt be az elmúlt évben végzett munkáról, valamint az IFLA előtt álló fontosabb feladatokról. A megnyitó plénum után pedig a szakosztályok üléseire került a sor.

Ezuttal 14 szekció, al-szekció illetve bizottság ülésezett közülük hat két ülést tartott. /Nem minden konferencián ülésezik minden szekció illetve kisebb szerv. A konferenciák előkészítése során a titkárság megkérdezi a szekciók, al-szekciók és bizottságok vezetőit, kívánnak-e valamilyen szakmai kérdést megvitatni, és ha igen, hány ülésre van szükségük a kérdés megbeszéléséhez. Az így beérkező jelentések alapján állítják össze egy-egy konferencia szakmai programját. Egy-egy ülésre egyébként másfél órát kontemp-lálnak./ A szakmai megbeszélések igen élénkek és látogatot-

tak voltak. A legtöbb ülésen 30-50, sőt a nagyobb szekciók ülésein még ennél is több résztvevő tanácskozott. Mivel azonban egy-egy ülésre csupán másfél óra jutott, a legtöbb esetben nem lehetett a napirenden szereplő kérdést alaposan megvitatni, még azokban a szekciókban sem, amelyek kétszer ültek össze.

A vita nyomán a szekciók és bizottságok elnökei és titkárai elkészítették a határozati javaslatokat, amelyeket a záró plenáris ülés elé terjesztettek. A javaslatokat itt emelték határozatokká; ezek a határozatok azonban - mint már említettük - ajánlás jellegűek, tulajdonképpen szakmai tanácsok, amelyekben a vitában résztvevők megállapodtak. Örömmel kell egyébként megjegyezmem, hogy a szocialista országok delegátusai valamennyi szekcióban és bizottságban élénk szerepet játszottak.

Az alábbiakban - az egyes szekciók, al-szekciók és bizottságok határozatai alapján - röviden összefoglaljuk a konferencia szakmai programját, a tanácskozások témáit.

A nemzeti és egyetemi könyvtárak szekciója a nemzeti könyvtárak funkciójával és feladataival foglalkozott. Ez a kérdéskomplexum korántsem egyformán kidolgozott minden országban, az egyes országok nemzeti könyvtárai mást és mást tartanak feladatuknak. Még bonyolultabb a helyzet az olyan országokban, ahol egy-egy nagy egyetem könyvtára tölti be a nemzeti könyvtár funkcióját is. A szekció évek óta arra törekszik, hogy kidolgozza a nemzeti könyvtárak "normáját", vagyis, hogy melyek azok tennivalók, amelye-

ket a nemzeti könyvtárnak feltétlenül ajánlatos ellátnia. Mivel sok az eltérés, a szekció most úgy határozott, hogy a British Museum, a Lenin Könyvtár, a Bibliotheque Nationale és a Library of Congress /vagyis négy nagy nemzetközi könyvtár/ munkája és tapasztalatai alapján készüljön egy erre a témára vonatkozó alapos tanulmány.

A szekcióban sok szó esett a modern könyvtári munka két fontos problémájáról, a gépesítés lehetőségeiről és a reprográfia módszereiről. A szekció javaslatára a plénum úgy határozott, hogy az IFLA két új bizottságot szervez, egyet a könyvtárak gépesítési problémáinak, egyet a reprográfia problémáinak a tanulmányozására.

Az egyetemi könyvtárak al-szekciója az olvasótermek problémájával foglalkozott: Hány specializált olvasóterem legyen az egyetemi könyvtárakban? A kérdés megtárgyalását előkészítendő, az al-szekció vezetősége az elmúlt évben adatokat és véleményeket szerzett be számos egyetemi könyvtárból. A megbeszélés eredményeképpen azt a véleményt alakították ki, hogy az egyetemi könyvtárakban feltétlenül szükség van külön-külön professzori, folyóirat és mikrofilm olvasóra és ezeken kívül egy nagy olvasóteremre a tanszemélyzet és az egyetemi hallgatók számára együttesen. Külön diákolvasó létesítését tehát nem tartják indokoltnak. Felmerült itt is azoknak az egyetemi könyvtáraknak a problémája, amelyek egyben nemzeti könyvtárak. Úgy határoztak, hogy kérdőívet adnak ki ezen könyvtárak számára, hogy felmérjék és jobban megismerjék a problémáikat.

A közkönyvtárak /közművelődési könyvtárak/ szekciója az olvasómozgalom fejlesztésének módjával foglalkozott. A vezetőség előzetes anyagot kért Finnországból, Ghanából, Norvégiából, Lengyelországból, Svédországból és az USA-ból; ez a hat rövid tanulmány leírta, hogy ezekben az országokban milyen propaganda és szervezési módszerekkel segítik elő az olvasómozgalmat. /Az anyagokban foglalt módszerek egyike sem ismeretlen nálunk./ A megbeszélés során elismerték a leírt módszerek hasznosságát, bevezetésüket ajánlották ott, ahol ezeket a módszereket még nem ismerik. Általánosságban megállapították, hogy a könyvtári szolgáltatások propagandája elmaradott; az állomány kihasználtságát jó propagandával fokozni kell és lehet.

Foglalkozott a szekció az állománygyarapítás minőségének a kérdésével is: a közművelődési könyvtáraknak ki kell elégíteniök a "fejlődő világ" olvasóinak az igényeit, tehát több népszerű tudományos, technikai és egyéb tájékoztató jellegű könyvet kellene beszerezniök.

A gyermekkönyvtárosok al-szekciója a gyermekkönyvtárosi munka pszichológiai és pedagógiai vonatkozásaival foglalkozott.

A gyermekkönyvtárosok képzésének az elősegítése céljából elhatározták, hogy 1965-ben vagy 1967-ben Kanadában gyermekkönyvtáros szemináriumot rendeznek.

A kórházi könyvtárak /betegkönyvtárak/ bizottsága főképpen egy, a kórházi könyvtárosok számára szerkesztendő kézikönyv tematikáját vitatta meg. Ez a könyv sokoldaluan foglalkozik

majd a betegkönyvtári munkával és nem csak a fejlődésben elmaradott országok számára, hanem a fejlett országok könyvtárosai számára is hasznos lesz. Nem egy felszólaló állapította meg ugyanis, hogy a betegkönyvtári munka eléggé elmaradott még a fejlett országokban is. A könyvet egyébként az UNESCO fogja megjelentetni, szerkesztői angol könyvtárosok. A tematikával kapcsolatban vita folyt arról is, hogy mit tartalmazzon a betegkönyvtár állománya. Legyenek-e benne népszerű orvosi könyvek? A résztvevők megállapodtak abban, hogy az állománygyarapítás kérdésében feltétlenül orvossal kell konzultálni, az döntse el, hogy például egészségügyi felvilágosító művek milyen mértékben szerepeljenek.

A megbeszélések során kiderült, hogy a betegkönyvtárak fenntartása és üzemeltetése terén rendkívül változatos a helyzet a világ különböző részén. Sok helyen karitativ és egyházi intézmények, másutt közkönyvtárak /patronálás alapján/, ismét másutt társadalmi szervek /szakszervezet, Vöröskereszt stb/, sok helyen pedig maga a kórház tartja fenn és működteti a könyvtárat. A bizottság úgy döntött, hogy össze kell gyűjteni a betegkönyvtárak szervezetéről és működéséről szóló információkat és egy tanulmányban közzé kell tenni.

A képzési bizottság 1961-ben kérdőívet küldött szét, amelynek alapján összefoglaló képet adtak 12 ország /köztük Magyarország/ könyvtárosainak a helyzetéről. Az adatok azonban azóta részbe elavultak, ezért a határozat megállapítja, hogy ki kell egészíteni és korrigálni kell az

adatokat. Részletesebb információkat kell ezenkívül beszerezni a hivatásos könyvtárosok képzésének tartalmáról és formájáról.

A könyvtárépítési és berendezési bizottság a könyvtárépítés és berendezés fontos kérdésével, a dokumentációval foglalkozott. Kivánatos volna egy nagy dokumentációs központ létesítése, amely anyagot tud adni a tervezés stádiumában a könyvtárakat létesítő intézményeknek. Egy ilyen központ alapjainak a lerakása céljából a bizottság körlevelet intéz majd a tagegyesületekhez, hogy küldjék be a legújabb /1962 elejétől megnyitott/ könyvtárakra vonatkozó leírásokat és fényképanyagot. Fontos kérdés az építésre és a berendezésre vonatkozó dokumentumok osztályozása, amely még megoldatlan kérdés. Erre a célra munkabizottság alakult, amely kidolgozza az osztályozást.

A legfontosabb problémának a folyóiratolvasók berendezését és technikai felszerelését tekintette a bizottság, és megbizta két tagját, hogy dolgozzanak ki erre vonatkozó ajánlásokat. A szakemberek továbbképzése céljából javasolták, hogy 1964-ben Lengyelországban rendezzenek szemináriumot a korszerű könyvtárépítés és berendezés kérdéseiről.

A kiadványok cseréjének bizottsága három írásban elkészített jelentés alapján tárgyalta meg a nemzetközi csere problémáit. Az előre elkészített tanulmányok a nemzetközi csere jelenlegi helyzetével, a hivatalos kiadványok cseréjével valamint a csere fejlesztésének lehetőségeivel

foglalkoztak. A legfontosabb tennivalók a fejlesztés terén: csereközpontok szervezése ott, ahol még nincs /házánkban a Széchenyi Könyvtár keretei között működik a csereközpont/; kétoldalu egyezmények kötése a csere ki szélesítésére egyes országok között és végül - de nem utolsósorban - az UNESCO által ajánlott nemzetközi csere-egyezmény ratifikálásának szorgalmazása azokban az országokban, amelyekben még nem ratifikálták a javaslatot. /Házánkban is folyamatban van a ratifikálása./

Az ősnymtatványok katalógusának /Gesamtkatalog der Wiegendrucke/ kiadásával foglalkozó bizottság bizonyos technikai kérdéseket továbbá az együttműködés lehetőségeit vitatta meg. Az ősnymtatványok katalógusának az elkészítése, amelyet a berlini Staatsbibliothek vállalt, igen sok, előre nem látott nehézséggel jár. A nehézségek csak a szakemberek széleskörű, nemzetközi együttműködésével és segítségével küzdhetők le. Ezért a bizottság úgy határozott, hogy először is összeírja azokat a szakembereket, akik e tekintetben segítséget hajlandók nyújtani /nyelvészek, írásszakértők, történészek és természetesen könyvtárosok/. A szerkesztőség pedig xerox-másolat formájában megküldi nekik a problematikus anyagot véleményezésre.

A katalogizálás szabályait egységesítő bizottság az UNESCO támogatásával néhány fontos kiadványt készít elő. A legelőrehaladottabb stádiumban a személynevekre vonatkozó katalogizálási szabályzat van, ezt követi majd az ország- és helységnevekre vonatkozó majd a névtelen klasszikus kiadványok katalogizálására vonatkozó szabályzat.

A bizottság jelentős teljesítménye volt a Párizsban nemrégiben megtartott nemzetközi katalogizálási konferencia, amelynek kívánatos volna a teljes anyagát megjelentetni. A kiadvány előkészítésével a bizottság az elnökét, mr. Chaplint, a British Museum könyvtárigazgató helyettesét bízta meg, aki egyébként a párizsi konferencián is az elnök tisztét töltötte be.

A parlamenti és kormányzati könyvtárak szekciója az e típusba tartozó könyvtárak helyzetéről és szolgáltatásairól kíván összefoglaló adatgyűjtést végezni, hogy ennek alapján előkészíthessék e könyvtárak repertóriumát.

A ritka és értékes könyvek bizottsága előtt is az adatfelvétel, a felmérés feladata áll. Jegyzéket kívánnak készíteni azokról az intézményekről, amelyek ritka és értékes könyveket tárolnak. Különösen foglalkoztatta a bizottságot a restaurálás. Tanulmányt kívánnak készíteni, amelyben összefoglalják a könyvek és kéziratok restaurálásának különféle módszerét. A bizottság javasolja, hogy az IFLA hozzon létre könyvmuzeumot; egyébként szívesen áll bármely szerv rendelkezésére, amely ritka könyvekből akár állandó jellegű akár időleges kiállítást vagy muzeumot kíván berendezni.

A statisztikai bizottság az UNESCO-val karöltve dolgozik a könyvtári munka és a könyvkiadás nemzetközi statisztikai előírásainak a kimunkálásán. Az egységes statisztikai előírások hiánya ugyanis megnehezíti ezeknek a fontos kulturális tevékenységeknek a nemzetközi felmérését. Nemré-

giben kidolgozták a könyvkiadás egységes nemzetközi adatszolgáltatására vonatkozó javaslatot, amely jelenleg az egyes országok UNESCO bizottságainál van véleményezés céljából.

A folyóiratok és sorozatkiadványok bizottsága a tárolás és a rendelkezésre bocsátás kérdéseivel foglalkozott /állványzat, borítólapok, kötészet, stb./. A megbeszélés tapasztalatcsere jellegű volt, a résztvevők ismertették munkamódszereiket. A bizottság szükségesnek tartja, hogy kiadják a jelenleg megjelenő folyóiratok jegyzékét /esetleg nemzetenként, országonként/. Ehhez az UNESCO támogatására volna szükség.

Az eddig ismertetett szekció és bizottsági üléseken kívül rendkívüli ülést tartottak az IFLA konferencián megjelent szakkönyvtárosok valamint a nemzetközi könyvtárakban dolgozó könyvtárosok is. Az előbbieket azzal a javaslattal fordultak a plénumhoz, hogy tekintettel a szakkönyvtári munka fontosságára, az IFLA keretein belül alakítsák meg a szakkönyvtárak szekcióját is. A plénum a javaslatot el is fogadta, az IFLA szervezete tehát ezen a közgyűlésen egy szekcióval is bővült.

A nemzetközi könyvtárakban működő könyvtárosok pedig megalakították a Nemzetközi Könyvtárak Egyesületét /Association of International Libraries/, amely kérte tagságként a felvételt. A felvételnél a plénum helyet is adott.

A záró plenáris ülésen /a közgyűlésen/ a szekciók, al-szekciók és bizottságok vezetőinek a beszámolóit és a javaslatokat határozattá való elfogadása után az új vezetőség megválasztására került sor. Új elnökké sir Frank Francist választották meg, a British Museum könyvtárigazgatóját, ami azt jelenti, hogy az IFLA titkársága a következő öt évre a londoni British Museumba költözik Münchenből. A vezetőség tagja marad a lelépő elnök: G. Hoffmann, a müncheni Staatsbibliothek igazgatója. A titkár személye már eleve eldőlt, hiszen az állandó jellegű titkárt az UNESCO delegálta Anthony Thompson személyében, ő a munkákat de facto már 1963 elejétől irányítja. Pénztárosnak újra megválasztották Breycha-Vauthiert, aki ezt a tisztségét már hosszabb ideje közmegelegedésre látja el.

A vezetőség további tagjaira és a strukturális reformokra vonatkozóan ezek után Francis, a megválasztott elnök azt javasolta, hogy ezen a kérdésen dolgozzon, gondolkodjon a régi vezetőség még egy évig, és a következő konferencián terjesszenek újabb javaslatot a közgyűlés elé. A régi vezetőség tagjait - az alelnököket - a közgyűlés még egy évig funkcióban hagyta, sőt kiegészítette további öt alelnökkel, akik között V.I. Sunkov, a moszkvai Társadalomtudományi Könyvtár igazgatója is szerepelt. Eszerint a kibővített vezetőségnek két olyan tagja van, akik a szocialista tábor képviselik: egy lengyel, aki eddig is tagja volt, és egy szovjet. A vezetőség átszervezésével tehát az 1964-ben Rómában megrendezendő konferencia fog majd foglalkozni.

A konferencia egyébként igen barátságos légkörben zajlott le és jó alkalmat nyújtott arra, hogy a szocialista országokból összegyűlt számos könyvtáros kapcsolatokat építsen ki az egyes szekciókban. Nagy kár, hogy a mi delegációnk nem juthatott ki, és nem használhatta fel ezt az alkalmat úgy, mint a többi szocialista ország.

A vendéglátók, bolgár elvtársaink kitettek magukért. Mind a konferencia lebonyolítása és megszervezése, mind a résztvevők vendégül látása, színvonalas kulturális program biztosítása terén igen jó munkát végeztek.

A konferenciát követő napon egyébként a szocialista országok delegációinak vezetői külön ülésen is találkoztak. Ezen az ülésen egybehangzóan megállapították, hogy kívánatos volna jobban bekapcsoldóni az IFLA munkájába, hogy a szocialista országok a súlyuknak megfelelően nyerjenek szerepet e munka irányításában is.

A szocialista országok értekezletének a fő témája azonban nem az IFLA-ban viselt további szerep, hanem a könyvtári munkának a szocialista országok között történő koordinálása, egymás kölcsönös segítése és tájékoztatása volt. A résztvevők természetesen nem képviselték /egy-két országot kivéve/ hivatalosan az államaikat, hiszen az IFLA a könyvtári egyesületek szövetsége, a delegátusok ennek megfelelően nem állami, hanem társadalmi szervezeteket képviseltek. Mindazonáltal a tanácskozás hasznos volt, hiszen vezető beosztású könyvtárosok vettek részt, akik hazatérésük után tolmácsolhatják az állami szerveknek a Szófiában kialakított elgondolásokat.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy szükséges a szocialista országok könyvtári munkájának a koordinálásával, a tapasztalatcsere megszervezésével, a munkamegosztás lehetőségeinek a tanulmányozásával foglalkozni. Ezért kívánatosnak tartják, hogy a szocialista országok könyvtárügyének hivatalos irányítói kezdjenek ezirányu tárgyalásokat. A jelenlevők azt javasolták, hogy a szovjet elvtársak rendezzék meg az első értekezletet, mégpedig minél előbb, ha lehetséges még 1964. első negyedévében. Ezen az értekezleten már meg lehetne vitatni a szocialista országok közötti együttműködés minimális programját, továbbá esetleg egy-két fontosabb szakmai kérdést.

Amennyiben ez a kezdeményezés valóra válik, úgy a szófiai konferenciát nemcsak az IFLA könyvelői el majd egyik legeredményesebb konferenciájaként, hanem ez a szófiai találkozás a szocialista országok könyvtárügye számára is emlékezetes marad.

Dr. S z é k e l y Sándor

ORVOSI BIBLIOGRÁFIÁK A XVI-XVIII. SZÁZADBAN *

Az orvostudomány történetének, egyetemes fejlődésének kutatása mai értelmében csak a XVIII. században alakult ki,

---

* Felhívjuk olvasóink figyelmét Kozgácsa Sándor: A magyar orvostudományi és egészségügyi bibliográfia kezdetéről napjainkig c. cikkére, amely a Magyar Könyvszemle 1961. 2. számában jelent meg.

de művelése, ha tartalmilag más irodalmi műfajokban is, egészen az ókorig visszanyulik. Tartalmát a XVIII. század előtt orvosi életrajzok, orvosi könyvészet, az egyes orvostudományi rendszerek ismertetése stb. alkották. A XV-XVIII. század bibliográfus orvosírója, a "medicus philologus", egyuttal orvoshistórikus is volt.

A reneszánsz korában felfedezett Celsus Aulus Aurelius Cornelius /i.e. 25 - i.u. 50/ mellett, akinek "De re medica" c. műve 1478-ban nyomtatásban is megjelent Firenzében, az egyetlen latin orvosíró /tulajdonképpen orvosi kompilátor/, aki az orvostörténelem művelői között is említést érdemel, Plinius Cajus Secundus /25-79/, akinek az enciklopédiája /amely 700 ember életrajzát közli/ már századok óta ismeretes volt.

A reneszánsz kor termékeny orvosi bibliográfusa a francia Symphonien Champier /1472-1537/ lyoni orvos /Symphorianus Campegius Lugdunensis/. "De medicinae claris scriptoribus in quinque partibus tractatus" címen 1506-ban /Lyon, 1506, J.de Campis/ kiadott munkája az első, de nem teljesen megbízható orvosi bio-bibliográfia. /Öt fejezetre oszlik: 1/ ókori orvosi írók, 2/ filozófiai írók, 3/ egyházi írók az orvosutdományról, 4/ olasz orvosi írók, 5/ francia, spanyol, német és angol orvosírók./ "Apolegetica epistola" /Lugduni, 1533/ című röpirata éles támadás az arabizmus ellen.

A bibliográfiai irodalom első jelentős alkotása a XVI. századbéli svájci polihisztor, Konrad Gessner /1516-1566/

"Bibliotheca universalis sive catalogus omnium scriptorum locupletissimus in tribus linguis, Latina, Graeca, Hebraica" /I-III köt, Tiguri, 1545-1555, apud c. Froschouerum/ c.műve, amely 12.000 címben foglalja össze a kor ismert tudósaira és munkásságukra vonatkozó adatokat /J. Steudel: Die medizinische Bibliographie von Gessner bis zum 18. Jahrhundert. Medizinische Welt, 1944, 11-12./

A XVI. századbeli orvosi irodalmat csaknem hiánytalanul felöleli a holland orvosíró, bibliográfus és a híres két protestáns holland egyetem /Franecker és Leyderna/ orvostanárának Johannes Antonides Van der Linden /1609-1664/ orvosi bibliográfiája: "De scriptis medicis libri duo" /Amstelodami, 1637, J. Blaeu, 632 p./. Ötven esztendő alatt négy új kiadást ért meg. A IV. kiadás 1686-ban, Linden halála után Nürnbergben jelent meg "Lindenius renovatus" címen és már 2230 oldal terjedelmű. Georg Abraham Mercklin /1644-1702/ nürnbergi orvos adta ki.

A század második felében említést érdemel az olasz Pietro de Castro "Bibliotheca medici eruditi" c. műve /Padua, 1654, ujranyomva Bergamóban 1742/ és a lübecki nem orvos, iskolaigazgató, Martin Lipenius /1630-1692/ "Bibliotheca realis medica" című munkája /Frankfurt a.M. 1679/. Lipenius műve igen figyelemreméltó, mert a könyvek tárgya szerint vannak jegyzékbe foglalva. Az alsórajnavidéki Cornelius Van Beughem "Bibliographia medica et physica novissima" /Amsterdam, 1681/ című műve a XVII. század közepétől kezdve /1651-1681-ig/ tartalmazza az európai orvosi irodalmat. /Lynn Thorndike: Beughem' bibliography, Ann. Med. Hist. 1934, 219-223/.

A XVIII. század gazdagabb tartalmu és nagyobb körültekintéssel összeállított közleményekkel dicsekedhetik. Igen megbízható bibliográfiai adatokat tartalmaz Christian Wilhelm Kestner /1694-1747/ széles körben elterjedt és sokat használt "Bibliotheca medica" /Jena, 1746/ és "Medizinische Gelehrtenlexicon" /Jena, 1740/ című munkája.

Mind műveinek terjedelmével, mind számával messze kiemelkedik ezen időszak összes orvosi bibliográfiái közül a genfi Jean Jacques Manget /1652-1742/ munkássága: "Bibliotheca anatomica" /Genf, I-II köt. 1685, 1699/, "Bibliotheca pharmaceutico-medica" /Genf, I-II köt. 1703/, "Bibliotheca chirurgica" /Genf, 1721/, "Bibliotheca scriptorum medicorum veterum et recentiorum" /Genf, I-IV köt. 1731/. Az összes művet a szerzők vezetéknéve szerint rendezte. Rövid tartalmi ismertetést és részletes biográfiai adatokat is közöl.

Igazi orvostörténeti rendszerbe foglalt munka Daniel Leclers /1652-1728/ és John Freind /1675-1728/ munkája, amelyek egymást kiegészítik. Leclersnek 1696-ban kiadott "Histoire de la medicine ou l'on voit l'origine et les progrès de cet art de siècle en siècle", /Genf 1696/ c. munkája, amely egy holland, négy francia és három latin kiadást is megért és még 1875-1882-ben is kiadták franciául, Galenos koráig ismerteti az orvostudomány történetét.

John Freind munkája "The history of Physik from the time of Galen to the beginning of the Sixteenth Century" /I-II

köt. London, 1725/1727/, Galenostól a XVI. századig. Ez a munka 1734-ben latinul is megjelent "Historia medicinae a Galeni tempore usque ad unitum saeculi decimi sexti. In qua ea principue notantur quae ad praxim pertinent. Anglice scripta /Latine conversa a Joanne Wigan M-D Lugdinu Batavorum, 1734 Apud Philippum Bönk et Cornelium de Pencker/". Ugyanitt megjelent 1750-ben is részletes tárgyes névmutatóval. Hosszan tárgyalja a lues venerea eredetét. Paracelsust "chymicus homo illiteratus fanaticus"-nak nevezi. Freind összes művei: "Opera omnia medica" címen jelentek meg /Parisiis, 1735/.

Uj korszakot jelentenek az orvosi bibliográfia történetében a XVIII. században Albrecht Haller /1708-1777/ a kísérleti fiziológia nagy mesterének bibliográfiái: "Bibliotheca botanica" /I-II köt, London, 1771-1772/", "Bibliotheca anatomicá" /Zürich, 1774-1777/, "Bibliotheca chirurgicá" /I-II. köt., Basel és Bern 1774-1775/ c. művei. A "Bibliotheca medicinae practicae" /I-IV.köt. Basel és Bern Schweighauer 1776-1788/ korának legteljesebb referenz munkája, amely 52.000 fételt tartalmaz, Haller időrendi sorrendben összeállított bibliográfiái nemcsak egyszerű irodalmi jegyzékek, mert a regisztrált munkákat időrendi sorrendben, kritikai kommentárokkal és /néha csipős/ megjegyzésekkel látta el és hozzá szerzői katalógust készített abc sorrendben. L. Choulant /1791-1861/ Hallert tekinti az orvosi bibliográfia megalapítójának /John Farquhar Fulton, /1899-1960/: The great medical bibliographers. A study in humanism, Philadelphia, University of Pensylvanie Press, 1951, 107/.

Hallerhez csatlakozik Wilhelm Gottfried Ploucquet /1744-1813/ tübingeni orvosprofesszor, akinek terjedelmes bibliográfiai műveit a XIX. század elején újból kiadták: "Initia bibliothecae medicopracticae et chirurgicae realis sive repertorii medicinae practicae et chirurgiae" /I-VIII köt, Tübingen 1793-97/; "Bibliotheca medicopractica et chirurgica realis recentior sive continuatio et supplemente initiorum bibliothecae" /I-IV köt, Tübingen 1799-1803/; "Literatura medica digesta sive repertorium medicinae practicae, chirurgiae et rei obstetriciae" /I-IV.köt. Tübingen 1808-1809/, valamint "Continuatio et Supplementum" /Tübingen, 1813/. A könyv és folyóirat irodalom felsorolása mellett rövid ismertetéseket is ad.

Angliában, amely ebben az időben a bibliográfiai munka előmozdításához nagyban hozzájárult, az ország orvosi irodalmát John Aikin műve foglalta össze: "Bibliographical Memoirs of medicine in Great Britain from the revival of literature to the time of Hærvæy" /Londen, 1780/.

Christian Gottfried Gruner /1744-1815/ nevét főleg a járványtörténelmi munkásságának köszönheti. "De morbo Gallico. Scriptores medicii et historici partim inediti partim rari" etc. /Jena, 1793/ c. gyűjteményes munkája 15 értekezést tartalmaz a szifiliszről.

Kivonatosan ujranyomatta Jordanus Tamás "Morbus brunogallicus" /1578/ c. munkáját is, amely az extragenitális szifiliszjárvány első kimerítő monográfiája. Másik na-

gyobb müve: "Nosologia historica ex monumentalibus medicis aevi lecta animadversionibus historicis ac medicis illustrata" /Jena, 1795/

Az oknyomozó alapra felépült orvostörténelem megalapítója Kurt Joachim Sprengel /1766-1833/ 1792-1799-ben megjelent nagy orvostörténelmével: "Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneikunde" /I-V.köt, Halle, 1792-1803, bei Johann Jacob Gebauer/. Minden kötet végén táblázatot közöl a tárgyalt korszak eseményeiről. A munka i.e. 1672 évvel kezdődik, amikor Egyiptom történetében először szerepelnek közlések orvosokról és az 1790. év történetével végződik. A kiváló munka több kiadást ért meg és több nyelvre lefordították. Negyedik kiadását 1846-ban Halle-ban adta ki Julius Rosenbaum.

Ernst Gottfried Baldinger /1738-1804/ jénai orvos-tanár számos orvosi ujság mellett kiadta "Biographien jetztlebender Aerzte und Naturforscher" /Jena, 1772/ c. életrajzi lexikonját, amely a magyar Wesprémi Istvánt is inspirálta.

A francia felsőoktatás újjászervezésekor a párizsi orvosi iskolában 1794-ben külön orvosi bibliográfiai tanszéket alapítottak, amelyre Pierre Sue /1739-1816/ nyert kinevezést. A tanszék 1808-ban átmenetileg szünetelt, 1816-ban az orvostörténeti tanszékkal egyesítették.

A magyarság szellemi életéről az első adatok Zwittinger Dávid /+1743/: "Specimen Hungariae Literatae" c. munkája

/1711, Frankfurt/ révén jutottak a külföld elé. Zwittinger idézett munkájában 269 magyar írot sorol fel betűrendben latin nyelven. Főleg külföldi lexikonokból dolgozott. Jelentőségét igazolja, hogy az "Acta Eruditorum" hosszú ismertetést közöl róla. A magyar felvilágosodás korának pezsgő irodalmi világa készítette Horányi Elek /1736-1809/ piarista tanárt és Weszprémi István orvosdoktor a magyar írók munkáinak és életrajzi adatainak összegyűjtésére. Horányi: "Memoria Hungarorum et Provincialium scriptis editis notorum" /I-III köt, Posonii 1775-1777 c. latin nyelvű művé 1 155 íróról számol be.

Weszprémi István /1723-1799/, aki 1756-ban Utrechtben szerezte meg az orvosdoktori diplomát, mint városi orvos működött Debrecen városában 1757-1799-ig. Az orvostörténelem és a bibliográfia is egybefonódik Weszprémi nagy életrajzgyűjteményében: "Succinta medicorum Hungariae et Transsylvaniae Biographia" /I. Lipsiae, 1774; II. 1778; III. 1781; IV. 1788. Viennae/, amely ma is jelentős orvostörténeti forrásmunka. *

Weszprémi az 1760-as években kezd hozzá művéhez, magányosan, számtalan nehézséggel küzködve, amikor nyugaton már a különböző könyvészeti vállalkozások sora állt készen a Hallerrel csúcspontjára érkezik a korabeli orvos-

---

* Az első két kötet kétnyelvű /latin magyar/ új kiadása nemrégiben jelent meg a Medicina kiadásában.

történetírás. Orvostörténeti mintaképe Boernerius: "Bibliotheca librorum rariorum physico-medicorum historico-critica" /1751-52. Wittenberg/.

Weszprémi István "Succincta" stb. művének bevezetéséből: "Ha a háboruknak olyan hirhedt vezéreit is, akik az ember nem romlására születtek és annak vérével betelni nem tudtak egyetlen letűnt kor sem mulasztotta el szinte vég nélküli magasztalásokban részesíteni, sőt nem haboztak őket a harcosok, égiek és istenek sorába emelni - nemde több joggal fogják Aesculapius követőit, az emberek életbentartóit, megmentőit, annyi és oly nagy nemes polgárok megmentéséért örök emlékekkel, a halhatatlanságra felavatni."

Weszprémi kizárólag orvosírókat tárgyal és csak olyanokat vesz fel, akik legalább egy orvosi művet írtak. Munkájának köszönhetjük Erdély és Magyarország legtöbb régi, jeles orvosa nevének megőrzését és munkáik ismertetését. Az életrajzok keretében városaink egészségügyi viszonyairól, az orvosi közművelődés állapotáról is becses adatokat szolgáltat. Feltárja orvosaink nemzetközi kapcsolatait, a magyar tudósok külföldi egyetemeken való elismerését, a jelentős folyóiratokban - *Academiae Naturae Curiosorum*, *Acta Physico - Medica* stb. - való közreműködésüket abban az időben, amikor Magyarországon sem tudományos társaság, sem orvosi folyóirat nem volt.

Levelező hálózatával az ország minden részéből orvosok, tanárok, papok és írók bevonásával gyűjt adatokat, neves

történettudósokkal tart kapcsolatot, sőt van Swietennel és Anton Störckkel, az ausztriai birodalom protomedikusaival is leveleket vált. Weszprémi munkája polihisztórikus gazdaságával, anyagának enciklopédikus jellegével ma is a legbecsesebb forrásmunka értékével bír, az első magyar orvostörténelmi mű és jelentős irodalomtörténeti adattár.

A "Literarischer Anzeiger für Ungarn" 1799 április 27-én megjelent 17. száma "Beiträge zur Lebens-Beschreibung des Stephen Weszprémi" címen hosszabb cikkekben ismerteti életét és közli munkáinak jegyzékét.

Dr. G o r t v a y György

AZ ORVOSTUDOMÁNYI MŰVEK OSZTÁLYOZÁSÁRÓL

IV. befejező rész

Az eddigiek során áttekintettük az osztályozás alapkérdéseit /Az Orvosi Könyvtáros 1962. 4. sz./, valamint az ETO-val kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat /Az Orvosi Könyvtáros 1963. 1.-2. sz./. Jelen közleményünkben néhány egyetemes osztályozási rendszert, illetve az orvostudományi ismereteknek abban elfoglalt helyét mutatjuk be. Ezek a következők: a szovjet szakrendszer R főosztálya, a Library of Congress R főosztálya és Bliss szakrendszerének H főosztálya.

/Ezeket a rendszereket azért ismertetjük, hogy könyvtárosaink fogalmat alkothassanak a különböző jellegű rendszeralkotásokról, hogy megismerkedjenek a Szovjetunióban, Amerikában és Angliában részben használatos szakrendszerekkel./

Mint tudjuk, az egyetemes osztályozási rendszerek az emberi tudás egészét rendszerezik valamely egységes átgondolt formában, a könyvtári valamint a bibliográfiai feldolgozás számára. Praktikus és nem elvont céllal készülnek, elvárjuk tőlük az átgondolt, következetes felépítést, az egységes jelzetalkotást, hogy minél könnyebbé tegyék a kutatást és az anyag visszakeresését.

A SZOVJET SZAKRENDSZER

Elsőként az új szovjet szakrendszert ismertetjük, illetőleg annak R főosztályát. A rendszernek "Bibliotecsno bibliograficeszkaja klaszszifikacija" a címe. A rendszer megalkotását évtizedes kutató és szervezőmunka előzte meg. Az ETO-val a szovjet könyvtárosok elégedetlenek voltak, avult szemlélete miatt. Már a huszas években felmerültek az igények egy marxista szellemű osztályozási rendszer kialakítására. Ez a rendszer végre a második világháború után részleteiben is kialakult, s - hosszas viták és javítások után - napjainkban kiadásra is került nyomtatásban a közös alosztások rendszere, és a kémiai, a biológiai, az agrártudományi valamint az orvostudományi /R/ főosztály.

A szovjet szakrendszer R Orvostudományok főosztálya a marxista dialektika alapján épül fel és azt a hat alapvető faktort helyezi előtérbe, amely az orvostudományok fejlődésére döntően hatott.

1. A környezetnek a szervezetre gyakorolt hatása /lakás-építkezés, táplálkozás, munkakörülmények, profilaktikus orvosi ellátás/. Ide tartoznak: higiénia, egészségvédelem, járványtan.

2. A beteg ember szervezetét, a patológiás folyamatok törvényszerűségeit, valamint a beteg szervezet funkcióit tanulmányozó művek: általános patológia, orvosi mikrobiológia, parazitológia.

3. A különböző anyagoknak a szervezetre és annak életfunkcióira gyakorolt hatása, s ezeknek gyógyszerként való felhasználása: farmakológia, terapeutika, toxikológia.

4. A beteg szervezet gyógyításának és kutatásának új módszereire vonatkozó művek: diagnosztika, röntgenológia, radiológia, fizikoterápia, balneológia, diétetika stb.

5. A legnagyobb csoportot képviselik a klinikai tudományok, melyek a történeti fejlődés során önálló diszciplinákká alakultak. Ezek az egyes noszológiai formákat, a szervezet funkcionális szisztémáinak megbetegedéseit tanulmányozzák.

6. Külön csoportot képviselnek az orvostudományi segédtudományok: törvényszéki orvostan, aviatikai orvostan, kozmikus orvostan, sportorvostan és a hadi orvostan.

9.10. The F-test.

This test can be applied in investigating whether the variance two normally distributed random variables are equal or not. The test has a wide field of applications, e.g. in the analysis of variance.

Let us have the random variables ξ and η with normal distributions. We want to make a decision whether to accept or to reject the hypothesis

$$H_0 : D^2(\xi) = D^2(\eta)$$

Having the samples $(\xi_1, \dots, \xi_n)$ and $(\eta_1, \eta_2, \dots, \eta_m)$ with independent elements on ξ and η , resp. we construct the statistic

$$F = \frac{\sigma_n^2}{\sigma_m^2}.$$

This statistic has a $F_{m-1, n-1}$ distribution; this becomes obvious when standardizing the variables and applying for the ξ_i -s and η_j -s the orthogonal transformation mentioned in the proof of Theorem 9.9.1.

With the aid of the tables of the F-distribution we can determine, to a given level $1-\alpha$, values F_1 and F_2 for which

$$P(F_1 \leq F < F_2 \mid H_0) = 1-\alpha$$

and thus the critical region is obtained. Usually the "symmetric" interval $F_2 = \frac{1}{F_1}$ with $F_1 < 1$ is applied.

Having two samples, the nominator and denominator resp., should be chosen at random. In practice instead of F the statistic

$$F^* = \max \left(\frac{\sigma_n^2}{\sigma_m^2}, \frac{\sigma_m^2}{\sigma_n^2} \right) \geq 1$$

is being used. In this case in respect of the percentage points of the F-distribution we must take into account the relation $(F_0 \geq 1)$:

tályban csupán a CS5 Fizikai kultúra és testképzés, sport című osztályra való utalás képviseli.

Az egészségvédelem és orvostudomány szoros kapcsolatban van a tudomány és társadalmi tevékenység számos területével. Különösen szoros a kapcsolat az orvostudományok és biológia között, ezen belül is azoknál a tudományoknál, melyek az anatómiával vannak kapcsolatban: hisztológia, embriológia és az ember fiziológiája. A szovjet osztályozási rendszerben, - amely elsősorban az általános könyvtárak számára készült - az egészséges emberi szervezetről szóló irodalom az E Biológiai tudományok című főosztályba tartozik. Kivételt egyedül a gyermeki szervezet anatómiai-fiziológiai viszonyaira, valamint a női szervezet fiziológiai viszonyaira vonatkozó irodalom képez, mely az R71 és R73 alosztályokban található. /Az orvostudományi szakkönyvtárak katalógusaiban viszont valamennyi említett osztály /emberi anatómia, stb./ az R Egészségvédelem, orvostudományok című főosztályban helyezhető el, a számukra speciálisan alkotott R21 - R24 jelzetek alatt./

Az orvosi földrajzra, klimatológiára, meteorológiára vonatkozó irodalom az R főosztályban kerül feltárássra, de megfelelő utalást találunk rá a D Földről szóló tudományok című főosztályban is.

A technika és az orvostudomány kapcsolatai egyre sokoldalúbbak. A mindkét kérdést érintő fogalmak közötti elhatárolás általános alapelvekre épül: az orvosi apparátusok, szerkezetek, preparátumok, gyógyszerek, stb. előállítására vonatkozó irodalmat a technikánál gyűjtik, a felhasználásukra

vonatkozó dokumentumokat az R főosztályban. Az egészségügy-
domány foglalkozik az egészségvédelmi-higiéniai normákkal,
de ezeket a technikában használják fel az ipari és szállí-
tóberendezések, gépek szerkesztésénél, instrumentumok stb.
tervezésénél.

Az orvostudomány és egészségvédelem egész gazdasági, pénz-
ügyi szervezetét az R főosztályban találhatjuk meg, az U
közgazdaságtan főosztályban csak utalót találunk.

A H Állam- és jogtudomány főosztály törvényszéki orvostani
összefüggései ugyancsak az R főosztályban vannak, párhuzam-
os feldolgozását azonban a kriminalisztikában is megtalál-
juk. A H főosztályban foglal helyet az egészségügyi törvény-
hozás is. A gyermekek és tanulók egészségére és higiénié-
jére vonatkozó irodalmat teljes egészében az R gyűjti, de
a gyermek fizikai nevelésének irodalma a CS4 Népművelés,
pedagógiai tudományok című osztályban foglal helyet. A gyógy-
torna az R-ben, minden egyéb testnevelési kérdés a CS5 fi-
zikai kultúra és sport című osztályban található.

Az R főosztályban a korlátozottan közös alosztások két cso-
portját találhatjuk, melyek egyrésze O-val közvetlenül
csatlakozik a fő táblázati jelzetekhez.

01 Gyulladások, sebészeti fertőzések

03 A vérkeringés sérülései, a véredényrendszer beteg-
ségei

.

.

.

08 Traumatológia

A korlátozottan közös alosztások másik csoportja - /minusz/ közbeiktatásával csatlakozik a fő táblázati jelzetekhez, Pl.

- 1 Etiológia és patogenezis
- 2 Patológiai anatómia és fiziológia
- .
- .
- .
- stb.

A szakrendszer szerkesztői az általánosan és korlátozottan közös alosztások minél bővebb alkalmazását javasolják, hogy a ~~szak~~katalógusban minél jobban lehessen az anyagot tagolni.

A szovjet szakrendszer jelzetei cirill betűkből, arab számjegyekből és különböző diakritikus jelek kombinációiból állanak. A szakrendszer jelzetelemei a tizedesszámok elvi felépítésén alapulnak és egyértelműen tükrözik az általuk kifejezett fogalomnak a rendszeren belül elfoglalt helyét. Ebből a szempontból közömbös, hogy a fogalom jelölésére ténylegesen arab számjegyet, vagy cirillbetűt használunk-e. A rendszer ugyanis a főosztályok jelölésére a cirill nagybetűt használja, ez kerül a jelzetek élére.

Azokat a közös alosztásokat, amelyek általános fogalmakat jelölnek és amelyek valamennyi fő táblázati jelzetre vonatkoznak /az ETO formai közös alosztásoknak nevezi/ tizedes-pont közbeiktatásával és cirill kisbetűvel jelöli a szisz-téma. Így pl.

- .a a marxizmus-leninizmus klasszikusai, véleményük va-lamely tudományról, vagy kérdésről
- .b elméleti és módszertani szempontok
- .

stb.

A földrajzi közös alosztások jeölésére a szovjet szakrend-
szer a /gömbölyű zárójel/ ()-et alkalmazza.

A LIBRARY OF CONGRESS SZAKRENDSZERE

A Washingtoni Kongresszusi Könyvtár, a Library of Congress /továbbiakban LC/ szakrendszerének orvostudományi főosztá-
lyát 1904-ben Charles Martel vezetésével szerkesztették. Ek-
kor rekatalogizálták ugyanis az LC-ben található orvostudo-
mányi műveket.

A rekatalogizált irodalmat első ízben 1910-ben publikálták.
Az LC-szakrendszer az 1910-1920 közötti időszakban jelentős
fejlődésen ment keresztül, ezért 1921-ben újabb kiadása je-
lent meg. Majd 1928-tól a változásokat a "L.C. Classificati-
on Additions and Changes" c. negyedévi folyóiratban folya-
matosan jelentették meg. Az orvostudomány két világháború
közötti és utáni rohamos fejlődése miatt szükségessé vált
az újabb módosítás. Ez a harmadik kiadás 1952-ben jelent
meg. Ez az összeállítás már az Egészségügyi Világszervezet
1948-ban kiadott "Manual of the International Statistical
Classification of Diseases, Injuries and Causes of Death"
c. kiadvány alapján és terminológiájának felhasználásával
készült. Az új kiadvány munkálatait Sarah G. Mayer vezeté-
sével egy orvosokból és könyvtárosokból álló bizottság vé-
gezte. A kiadványban az esetleges rekatalogizálási munkák
megkönnyítésére, zárójelben közlik a korábbi, érvényét vesz-
tett szakszámokat.

Az orvostudomány a LC-szakrendszerben az R főosztályban
foglal helyet.

RA Az orvostudomány közösségi vonatkozásai; orvostudomány és az állam, közegészségügy stb.

RB Patológia

RC Belgyógyászat

.

.

.

stb.

Az LC-szakrendszer a főosztály és osztály nagyságrendű fogalmak rögzítésére a latin nagybetűket használja, míg a továbbosztás 1- el kezdődően az adott terület szükségletének megfelelő arab számjegyből áll, melyet közvetlenül a nagybetűkhöz csatolnak. /Pl. RC692 Arteriosclerosis./

Az egyedi fogalmak jelölésére több lehetőség van.

1. a fogalom alosztályozása betegségeknél további számjegy segítségével . /pont / közbeiktatásával.

2. névalosztás / személynevek, testületek, földrajzi fogalmak/ általában latin nagybetű és számjegy segítségével . /pont/ közbeiktatásával.

3. időbeli alosztás általában számjegy segítségével . /pont / közbeiktatásával. Ha névalosztásnál betűjelzést használnak, úgy az a Cutter- szám szerint történik./Cutter szisztemája lehetővé teszi, hogy egyedi fogalmakat, vagy névalosztást latin nagybetű és arab szám kombinációjával kifejezhessünk./

Az LC szakrendszer igen hajlékony. Felosztása, az orvostudományi praxis /belgyógyászat, sebészet, szemészet, stb szerint történik. Az egyes betegségek, illetve gyógyászati

kérdések valamennyi vonatkozását ezen a rendszeren belül tárgyalja, igyekszik kerülni a többszörös beosztást /pl. a tuberkulózis teljes irodalma az RC osztályban van, kivéve közegészségügyi vonatkozásait, amely az RA-ban, és bibliográfiáját, amely Z-ben található/.

BLISS SZAKRENDSZERE

Jelentős és különösen az angol, amerikai orvosi és iskolai könyvtárakban igen kedvelt Henry Evelyn Bliss szakrendszere. A négykötetes mű, melynek "Bibliographic classification" a címe, felépítésében döntően különbözik minden más szakrandszertől. A rendszer főosztályai: 1. köt. A-G főosztályok: Filozófia, természettudományok /filozófia és alapvető tudományok, fizika, kémia, asztronómia, geológia, földrajz, biológia, növénytan, állattan/; 2. köt. H-K főosztályok: Az emberrel foglalkozó tudományok /általános antropológia, az emberi test fizikai és faji sajátosságai; fiziológiája, orvostudomány, pszichológia, oktatás, szociológia/; 3. köt. L-Z főosztályok: Történettudomány, vallás, etika, jog, közgazdaságtan, művészetek, nyelvtudomány, irodalom. 4. köt.: Mutatók. Minden kötet elején bevezetőt találunk, melyben Bliss a kötetben foglalt tudományterület filozófiai, terminológiai, rendszertani magyarázatát adja.

Minden kötetét külön mutatóval is kiegészíti. Az egyes tudományterületek részletes feltárására Bliss szakértőket kért fel.

Bliss szakrendszerének bennünket érdeklő részét, a H főosztályt, Antropológiának nevezi. Ez a főosztály szerves és bevezető része az emberrel foglalkozó tudománynak, az Embertannak. Bliss rendszerében szervesen követik egymást a filozófia, a természettudományok és az emberrel, annak szervezetével és lélektanával, oktatásával foglalkozó tudományok, melytől szerves az átmenet a társadalomtudományokhoz, művészetekhez és irodalomhoz a szociológián keresztül.pl.:

H Antropológia /legtágabb értelemben/

.
. .
. .

H D Az emberi test: anatómia és fiziológia

.
. .
. .

H H Higiéné, egészségügy /a "megelőző gyógyászatot" is tartalmazza/

H I Közegészségügy

HJ A testi nevelés, testgyakorlás, testkultúra

.
. .
. .

H O Kórházak és betegápolás

H P Patológia általában

.
. .
. .

stb.

A fő táblázatot segéd táblázatok egészítik ki, ezek az általános segéd táblázatok vetületei. Így pl. a 4 főosztályban:

H1 Reference művek

H11 Kézikönyvek, terminológiai szótárak

H14 Címterek

H2 Bibliográfia

Bliss rendszerében jelzetként a latin nagybetűket használja és ezekhez a segédtablázatokban egyrészt arab számokat, másrészt, /vessző/-vel további latin nagybetűket csatlakoztat.

Bliss műve második kötetének előszavában leszögezi, hogy az orvostudomány filozófiailag tulajdonképpen nem más, mint egyes alapvető tudományok gyakorlati alkalmazása, azaz az emberi testtel kapcsolatos és annak érdekében kidolgozott egyrészt tudományos, másrészt technikai és gyakorlati ismeretek összessége. Rendszerében ezt a hármas tagozódást igyekszik alátámasztani. Külön kiemeli a fontosságát annak, hogy az orvostudomány ma már túlment az egyszerű gyógyászaton és sokrétűen összetett emberi tudást igényel.

Pethes Iván

KÜLDÖLDI FOLYÓIRATOK KÖZPONTI KATALÓGUSA

A művelődésügyi miniszter 183/1960. /M.K.24./ M.;M. sz. utasítása - az érdekelt minisztériumokkal egyetértésben - kötelezővé tette a könyvtárak állományában lévő küldöldi folyóiratok bejelentését. Az utasítás az Országos Széchényi Könyvtárt bízta meg azzal, hogy a bejelentés módját szabályozza. Az OSZK e célból részletes tájékoztatót készített, amelyet megküldtünk minden tagkönyvtárunknak. A beérkezett jelentésekből azt állapítottuk meg, hogy könyvtáraink mintegy 40 %-a nem tett eleget bejelentési kötelezettségnek.

ségének. /Sok helyen azóta alakult meg az orvosi könyvtár, azóta állították be könyvtárost. Sokan azzal indokolták az elmaradást, hogy a tájékoztatót nem kapták meg./ A bejelentések egy része pedig nem felelt meg az előírásoknak. Ezért szükségesnek látszik, hogy a bejelentés módzatait újra ismertessük és példákkal szemléltessük.

A miniszteri utasítás szerint tehát be kell jelenteni a könyvtárak állományában levő, a XVII. századtól kezdve megjelent külföldi folyóiratokat.

Folyóiratnak számítanak a szoros értelemben vett folyóiratokon kívül /melyek évente legalább kétszer jelennek meg/, a nem folyóiratjellegű, rész cím nélküli időszaki kiadványok is: pl. évkönyvek, egyetemek, akadémiák, tudományos intézetek és társulatok, nemzetközi szervezetek időszaki kiadványai.

Külföldinek kell tekinteni minden folyóiratot, amely Magyarország mindenkori országhatárán kívül jelent meg. A bejelentés szabványkaronon /7,5 x 12,5 cm/ történik. Ettől eltérő nagyságú kartont nem lehet használni, mert az a szabványméretű katalogus fiókban nem helyezhető el. Minden folyóiratot külön katalogus kartonon kell bejelenteni. Egy folyóirat összes meglévő évfolyama viszont egy kartonon szerepeljen, nem pedig évenként külön-külön cédulán.

A CIMLEÍRÁS MÓDJA

A folyóiratot azon a cimen írjuk le, amely a lapfejen, vagy címlapon szerepel.

A cím minden szavát nagy kezdőbetűvel írjuk, kivéve a szövegközti névelőket, kötőszókat /pl. Comptes Rendus des Séances de la Société de Biologie et de ses Filiales./

A címet névelővel együtt írjuk le /pl. The Lancet/.

A nem latinbetűs címeket a megfelelő szabványok szerint kell átírni /pl. Archiv Anatomii, Gisztologii i Embriologii/.

Címváltozás esetén fel kell tüntetni az előbbi és utóbbi címet is pl.:

Dermatologische Wochenschrift

Előbb: Monatshefte für Praktische Dermatologie
vagy pl:

Ergebnisse der Hygiene, Bakteriologie, Immunitätsforschung und Experimentellen Therapie

Utóbb: Ergebnisse der Mikrobiologie, Immunitätsforschung und Experimentellen Therapie

A megjelenés helyét /város/ a folyóiraton szereplő formában írjuk le. A helynév változásokat nem kell jelölni. Esetleg több azonos nevű város megkülönböztetésére szükséges az országot is feltüntetni.

Csakis azokat az évfolyamokat kell bejelenteni, amelyeknek egy negyedével rendelkezik a könyvtár. A meglevő évfolyamokat a kötet, ill. évfolyam és évszám megjelölésével kell feltüntetni. Az átmenő évfolyamok jelölése törtszámmal történik /pl. 1950/1951/

Hiány nélküli évfolyamok jelölése:

1/1940/ - 11/1950/

A folyamatosan éreksző folyóiratok évszáma után gondolatjel teszünk.: 1/1940/ - 22/1961/ -

Megszűnt folyóirat jelölése:
1/1940/ - 3/1942/ Megszűnt.

Ezt azonban az esetben kell megjegyezni, ha a folyóirat ténylegesen megszűnt, nem pedig akkor, ha csak a könyvtár szüntette meg a lap előfizetését.

Ha egyes évfolyamok hiányoznak, azok kihagyásával írjuk le a meglévőket:

1/1940/ - 3/1942/

5/1944/

A hiányos évfolyamot az évszám után +-tel vagy X-el jelöljük: 1/1940/x

Több hiányos évfolyam jelölése:

1/1940/ - 6/1945/x /minden évfolyam hiányos/

Folyamatosan érkező folyóirat hiányos évfolyamának jelölése:

1/1940/ - 3/1942/

4/1943/x

5/1944/ - 22/1961/ -

A könyvtár nevét a karton jobb alsó sarkába írjuk vagy pecsételjük. Elmondottak szemléltetésére közöljük egy katalógus cédula másolatát, amellyel egyuttal a cimleírás formáját is bemutatjuk. Egy folyamatosan érkező, részben hiányos folyóirat helyes bejelentése: /lásd. köv.oldalon/

A már bejelentett folyóiratok állományában történt változásokról /selejtezés, átadás más könyvtár részére/ is pontos jelentést kérünk.

Journal of Neurology Neurosurgery and
Psychiatry.

London

18/1955/ - 20/1957/
21/1958/ - 22/1959/x
23/1960/ - 24/1961/-

Megyei Kórház

.....

Az évi jelentésben nemcsak a kurrens, hanem a visszamenő-
legesen beszerzett külföldi folyóiratokat is jelenteni kell.

Az 1961-ben megjelent miniszteri utasítás természetesen
először csak az 1960-ig beszerzett folyóiratokra vonatko-
zott, de ugyanakkor kimondta, hogy a bejelentést minden év-
ben folyamatosan kell megtenni. Ezért kértünk ez évben
könyvtárainktól bejelentést az 1961. évi folyóiratállomá-
nyukról. A további, tehát 1962-től kezdődő évekre vonatko-
zóan pedig azokról a külföldi folyóiratokról, amelyek cse-
re vagy ajándékként kerültek a könyvtár birtokába. /A Pos-
ta Központi Hírlap Irodánál előfizett külföldi folyóiratok-
ról van nyilvántartásunk, mert ezekről a megrendeléskor
könyvtáraink jegyzéket küldenek./

Reméljük, hogy könyvtárosaink átérzik a külföldi folyóiratok katalogusának fontosságát és az eddig még be nem küldött jelentésüket az előírt formában és hiánytalanul megküldik az OOK-nak.

Dr. Jantsists Gabriella

A PÉCSI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁROSAI IRJÁK

KÖNYVTÁROSKÉPZŐ SZAKTANFOLYAM PÉCSETT, ORVOSI KÖNYVTÁROSOKNAK

1962 áprilisában az Országos Orvostudományi Könyvtár felhívására könyvtárosképző levelező tanfolyamra Pécsről összesen 23-an jelentkeztek, 15-en az egyetemi, 8-an a megyei hálózatból.

Mivel ilyen örvendetes volt az érdeklődés, az OOK vezetősege úgy határozott, hogy inkább Pécssett rendezi meg a levelező tanfolyamot budapesti és pécsi előadókkal, mert sokkal egyszerűbb 1-2 előadónak leutazni a fővárosból, mint 23 embernek 3-3 napra Budapestre menni.

Igy tehát Könyvtárunk kapta elsőizben az orvosi hálózatban azt a megtisztelő, de egyben nagy felelősséggel járó feladatot, hogy az orvosi könyvtári hálózat számára kiképezze a szakkönyvtárosok kis gárdáját. Bár létszámunk igen csekély és a tanfolyam megrendezése nem kis elfoglaltságot ró Könyvtárunkra, vállaltuk, mert tudjuk, hogy hálózati mun-

---

* A Szerkesztőbizottság megjegyzése: Jelen rovatunkban közölt cikkek a POTE -n bevált munkamódszereket ismertetik. Felhívjuk könyvtárosaink figyelmét, hogy ezek a módszerek nem alkalmazhatók minden könyvtárban, az adottságok és munkakörülmények figyelembevétele nélkül.

kánkban ez többszörösen visszatérül. Jól képzett könyvtárosokkal, akiknek nemcsak lelkesedésük, de szaktudásuk is van, könnyebb együtt dolgozni.

A 23-as létszámból az első év folyamán 5-en maradtak ki. Egyik munkatársunk az ELTE Bölcsészettudományi Karára nyert felvételt könyvtár-magyar szakra, négyen pedig szolgálati beosztásukkal nem tudták összeegyeztetni a tanfolyam elvégzését. Így a második évet 18 hallgatóval kezdtük meg, ebből 11 az egyetemi, 7 pedig a megyei hálózatokból került ki /Kaposvár, Szekszárd, Harkány és Pécs/.

A 18 hallgató közül 5 főfoglalkozásu orvosi könyvtáros, 1 mellékfoglalkozásu, 12 pedig részfoglalkozásu, /6 adminisztrátor, 2 asszisztens, 2 titkárnő, 1 gyógytornász, 1 orvos-irnok/. A részfoglalkozásuak napi munkájuk mellett látják el az orvosi könyvtárosi feladatokat, kezelik intézetük könyvtárát.

Könyvtárunk mindig nyitva állt a segítségért hozzá fordulóknak előtt. A hallgatók között is komoly baráti kapcsolat fejlődött ki. Könyvtárunk állománya sajnos, nem mindig elegendő a dolgozatok, házi feladatok megoldásához, részben alig kétéves "multja", részben szakkönyvtári profilja miatt. Ezért hallgatóink a Pécsi Egyetemi Könyvtár tájékoztató szolgálatához fordultak, ahol mindig a legnagyobb készséggel nyújtottak segítséget számunkra. Az ott dolgozók hozzásegítették hallgatóinkat, hogy kezükbe foghassanak egy-egy RMK-t, belepillantsanak egy-egy Szabó Károly kötetbe és régebbi bibliográfiák és segédkönyvek birodalmában szivhassák magukba a könyvtárosi szellemet és ezáltal ké-

szüljenek fel hivatásukra. Ennek a lelkes szorgalomnak, érdeklődésnek és lelkiismeretes felkészülésnek köszönhető, hogy I. évfolyamunk átlageredménye 4.6 volt, ami országos viszonylatban sem rossz átlag. Reméljük, hogy ezt a nivót végig tartani tudjuk.

Hálózati munkánk során máris lépten-nyomon érezzük a tanfolyam hatását könyvtárkezelőink munkájában. A könyvrendelő szelvények, a könyvtárközi kérőlapok kitöltése már szakszerű címléírással készül, továbbításuk nem igényel már a központ munkatársaitól hosszas buvárkodást, mint azelőtt, sok esetben. A szakmai tájékoztatást, a tanszéki oktatók és kutatók kéréseit, hallgatóink már saját maguk keresik ki olvasótermünkben, a referáló lapokból. Nem idegen már számunkra az Index Medicus, a Current Contents és haszonnal forgatják a Medicinszkij Referativnűj Zsurnal különböző szekcióit. Tisztában vannak avval is, hogy a könyvek és folyóiratok komoly leltári értéket képviselnek és szakszerűen vezetik a tanszéki könyv- és folyóirat-leltárkönyveket. És ami mindennél öröndetesebb, szeretik a könyvtárakat, használják a központi Könyvtár szolgáltatásait, bizalommal fordulnak hozzánk utmutatásért, tanácsért, és mi ezt szintén a tanfolyam jó hatásának tekintjük.

Az államvizsgáig még egy év áll rendelkezésünkre, de már most önkéntelenül felvetődik a kérdés: a sok szorgalomnak, szakmai tudásban való gazdagodásnak meglesz-e az a várt és remélt erkölcsi és anyagi megbecsülése, amit a hallgatók megérdemelnek? A központi Könyvtár létszámgyarapítását természetesen, elsősorban a hallgatók sorából szeretnénk ki-elégíteni.

Összegezve az elmondottakat, az elmúlt idő tapasztalata kedvező és biztató az orvosi könyvtáros-utánpótlás tekintetében: a levelező tanfolyamot vidéken is érdemes volt megszervezni.

Dr. Ruzsásné Faluhelyi Vera dr.

KÖNYVRENDELÉSEK ÖSSZEHANGOLÁSA ÉS LEBONYOLÍTÁSA

Egy-egy könyvtár anyagi adottságai nem növekednek arányosan a kiadványok fokozódó mennyiségével. Könyvtárunknak ezért egyik legfontosabb feladata, hogy tervszerűen lássa el - koordinálás és szakszerű válogatás segítségével - az Egyetem orvosait és kutatóit a megjelenő szakirodalom legjavával.

Könyvtárunk megalakulása /1961. január 1./ biztosította a gyors és igényes állományonygyarapítás lehetőségét. Nemcsak az egyetemi alközponthoz tartozó 33 tagkönyvtár orvosi könyv-igényét kell kielégítenünk, hanem a határterületi, természettudományi és ideológiai irodalom beszerzéséről is gondoskodnunk kell.

Könyvtárunk szerzi be az egyetem ö s s z e s tanszéke számára az ö s s z e s szakirodalmat.

A tagkönyvtárakban /tanszékeken/ az igényeket a könyvtárkezelő gyűjti össze és a könyvtárfelelős orvos /orvostanácsadó/ javaslatával beküldi a központi könyvtárnak. /Ez nemcsak a külföldi vagy devizás könyvekre vonatkozik, hanem a magyar könyvekre is./

A megrendelést a központi könyvtár bonyolítja le. A magyar könyveket, vagy azokat, amelyeket belföldön könyvkereskedői forgalomban meg lehet vásárolni, a mellékelt megrendelőlapra kéri a könyvtáros:

Rendelőszám: K-5/2-9/1963	KÖNYV- ÉS FOLYÓIRAT RENDELÉS	Cím /szállító cég/: Egyetemi Könyvesbolt
Megrendelem a Rapoport: Medizinische Biochemie című művet 1 példányban, 230.- Ft értékben.		
Egyszámlaszám: 149.284-804		
A KÖNYV SZÁMLÁZANDÓ Élettani Intézet TERHÉRE;		
A könyv szállítandó: PÉCSI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA		
Pécs, Szigeti ut 30.		

/A devizás megrendelések természetesen az előírt hat lapos megrendelő szelvényen történnek./

A megrendelések nyilvántartása háromféle:

1. Szerzői betűrendes nyilvántartás - bontva a magyar nyelvű, a belföldi könyvesboltban kapható idegennyelvű és a devizaigényes könyvek csoportjára -.
2. Tanszékek szerinti nyilvántartás
3. Kiadók és könyvesboltok szerinti nyilvántartás.

Ez a hármas nyilvántartás biztosítja számunkra a rendelések pontos ellenőrizhetőségét. A rendelt mű beérkezte után a

3 féle nyilvántartásból a kiadónál lévő szelvényt- miután ellenőriztük a beérkezés helyességét - megsemmisítjük; a betűrendes nyilvántartást helyén hagyjuk jelezve a cédulán a beérkezést, az intézeteknél lévő rendelőlapot pedig kiemelve hátravisszük a "teljesített rendelések" ugyancsak tanszéki bontásban felállított nyilvántartásába. Erre részben azért van szükség, mert kérdésre bármikor be tudjuk mutatni az illető tanszéknek, hogy mely bizonyos időszakban számára a könyv mikor érkezett meg, másrészt, egy-egy esetleges későbbi reklamációra gyors választ tudunk adni. Természetesen ez a nyilvántartás vonatkozik a Központi Könyvtár rendelkezéseire is.

Amint néhány rendelés összegyűlik, végigjárjuk a pécsi könyvesboltokat, hogy gyors ügyintézés érdekében lehetőleg helyben szerezzük be a kívánt könyveket. Városunkban mindössze 5 könyvesbolt van, melyek közül 1 idegennyelvű és 1 antikvár bolt. Amennyiben a művet helyben nem találtuk meg, továbbítjuk a rendelést lehetőleg ismerős fővárosi könyvesboltokba, ahová a fent említett rendelőlapjainkat is elküldhetjük, mert ismerik módszereinket.

Budapestre havonta legfeljebb egyszer tudunk felutazni, de jó kapcsolatot alakítottunk ki a fővárosi könyvesboltokkal, ezért megrendeléseinket szívesen fogadják, sőt gyakran küldenek ajánló jegyzékeket, vagy könyveket, megtekintésre. Így valamennyire áthidaljuk azt a különbséget, ami a pesti és vidéki orvosi könyvtárak beszerzési lehetőségei között van.

Sok probléma van a külföldi devizaigényes könyvek beszerzésével. Kicsi a keret, nagyok az igények. Csekély összeget kell a Központi Könyvtár és a 33 tagkönyvtár között elosztani. Egyetemünkön igen hatékonyan működik a Könyvtár Bizottság. Ez az Alközponti Könyvtári Tanács egyetemi alközponti megfelelője. Ez a Bizottság dönti el az egyes tanszékek létszáma, tudományos munkája és igényei alapján, hogy mekkora az a keretösszeg, melyet az egyes tanszékek könyvvásárlásra fordíthatnak.

A Könyvtárellátó által bevezetett 6 lapos rendelőszelvényen küldik be a tanszékek igényeiket. Mi ezekről a rendelőlapokról - tekintve, hogy mind a 6 szelvényt fel kell küldeni Budapestre - másolatot készítünk, és beosztjuk a fent említett három féle nyilvántartásba.

Az összesített betürendes nyilvántartásból azonnal kitűnnek a több példányos rendelések. Ilyen esetben a Könyvtár Bizottság dönt, hogy melyik tanszék érdeklődési körébe illik jobban a mű, a másik tanszéket pedig értesítjük a Könyvtár Bizottság döntéséről. Minden egyes devizaigényes rendelést továbbítás előtt még alaposan ellenőrizzük a Könyvtárban található és az Egyetem valamennyi tanszékének könyvállományát magában foglaló központi katalógusban. Ha a rendelt mű az Egyetem valamelyik tagkönyvtárában már megvan, a rendelést csak igen indokolt esetben továbbítjuk. Módszerünkkel elértük, hogy a több példányos rendeléseket /devizás könyvek esetében/ csaknem teljesen kiküszöböltük, és így jelentős összeget - az idei évben 36.000 Ft-ot - takarítottunk meg. Ezt a 36.000 Ft-ot új, állományunkban nem

szereplő művek beszerzésére fordíthattuk. A Központi Könyvtár és a hálózatába tartozó tagkönyvtárak devizakeretéről globális nyilvántartást is vezetünk.

Hogy a világ évi hatalmas könyvtermésében az olvasó valamenynyire is kiismerje magát, a prospektusokat országok szerint külön-külön dobozban tároljuk, országokon belül pedig kiadók szerinti betűrendben. Ezek a tarka dobozok már változatos külsejükkel is felhívják magukra a figyelmet, és állománygyarapításnál jelentős segítséget nyújtanak.

Hasznos utmutató az OSZK kiadásában havonta megjelenő Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke. Hátránya, hogy nem ad az egyes számok végén, vagy legalább félévenként betűrendes indexet, amely a tájékozódást nagyban meggyorsítaná.

A Központi Könyvtár állománygyarapításának egy része a főlépéldányjegyzékek alapján igényelt bel- és külföldi könyvanyag. A duplümjegyzékek átnézésénél a Központi Könyvtár igényeinek kielégítése után nem feledkezünk meg a tanszéki állomány gyarapításáról sem. Az igényelt anyagot beérkezéséig külön betűrendes nyilvántartásban tartjuk számon.

Az állománygyarapítás minden könyvtári munka alfája és omegája. Ha jó az állomány és azt a Könyvtár fel is tudja tárni, teljesíti azt a feladatot, amelyet a tudományos szakkönyvtáraktól a kutató elvár. A hálózat központi állománygyarapítása megkönnyíti a tanszéki munkát. E kettős feladatot átérezve igyekszünk, hogy a tudományos kutatás, a kor-

szerű oktatómunka lehetőleg minél gyorsabban és pontosabban megkapja tőlünk azt, amit a magyar egészségügy vonalán a mi Könyvtárunk adhat.

Dr. Gosztonyi Györgyné

FOLYÓIRATOK KEZELÉSE

A Pécsi Orvostudományi Egyetem Könyvtára 1964-re 356-féle kurrens folyóiratot rendelt. Ebből 166 devizás, 92 népi demokratikus és 98 magyar. Az előfizetés útján érkező folyóiratokon kívül több periodika kerül a Könyvtár állományába rendszeres ajándékképpen.

A Könyvtár első - 1961- évi - külföldi folyóiratrendeléseit az Egyetem tudományos kutatóinak konkrét javaslatai, külföldi folyóiratprospektusok, hazai folyóirat-lelőhelyjegyzékek, a Kultura-katalógus és - az esetleges párhuzamosságok elkerülése végett - a többi pécsi orvosegyetemi intézmény folyóiratrendeléseinek figyelembevételével állítottuk össze. A rendelési jegyzéket az egyetemi Könyvtár Bizottság vizsgálta felül és hagyta jóvá. A lapok kiválasztásánál szem előtt kellett tartanunk, hogy Pécsen nincs TTK és ezért a leglényegesebb határterületi irodalom beszerzése is az Orvosegyetem Központi Könyvtárának feladata. E tárgykörökbe tartozó folyóirataink nemcsak a potenciális olvasók, hanem az egész, tágran értelmezett földrajzi terület olvasói igényeit is szolgálják.

A devizakeret a Központi Könyvtárban különösen fontos referáló lapok előfizetésének megelhetősen szűk határt szabott, így pl. az értékes *Excerpta Medica* sorozatok közül is csak azokat járattuk, melyeket más pécsi egyetemi intézmény nem rendelt meg /többek között a *Rehabilitation* c. XIX. és a *Human Genetics* c. XXIII. szekciót/.

Külön megemlítjük a kutatóink által igen keresett *Current Contents; Chemical Pharmaco-Medical and Life Sciences* c. folyóiratot, amely az amerikai *Institute for Scientific Information /Philadelphia/* kiadásában jelenik meg és hétről-hétre közli számos, a címben megjelölt tárgykörökbe tartozó - köztük néhány magyar folyóirat - legfrissebb számának tartalomjegyzékét és betűrendes mutatóban a cikkírók munkahelyének címét /ami különösen a különlenyomatok kérésénél igen hasznos/. A *Current Contents* jelentőségét fokozza, hogy heti füzetfői a feldolgozott folyóiratszámok tartalmát általában előre, tehát a folyóiratok tényleges megérkezése előtt ismertetik./A hetilap évi előfizetési ára 3.000 -Ft./

Néhány más, általános érdeklődésre ugyancsak számottartó devizás indexelő, illetve referáló lap egyes tagkönyvtáraktól a központi Könyvtárba került át, hogy így az egész hálózat számára hozzáférhetővé válják /pl. az *Index Medicus /USA/* 1962 óta a *Biological Abstracts* öt, ujabban egyetlen vaskos füzetben egyesített szekciója 1963 óta, a *Berichte über die Gesamte Biologie /NSZK/ Abt. B. Physiologische und Experimentelle Pharmakologie* c. szekciója pedig 1964-től kezdve jár a Könyvtárba/.

A devizát nem igénylő referáló lapok közül legjelentősebb Medicinszkij Referativnűj Zsurnal c, szovjet kiadványnak valamennyi, jelenleg 13 féle témakörére, továbbá az NDK-ban szerkesztett Die Medizin der Sowjetunion und der Volksdemokratien im Referat teljes kiadására, a Medizinischer Literaturnachweis összes füzetére, sőt a Medizinischer Dokumentationsdienst minden tárgykörének referáló kartonjaira is előfizetünk. A szocialista országok szakirodalmát feldolgozó folyóiratok sorát 1964-től a Referativnűj Zsurnal Biologija és Biologicseszkaja Himija sorozata fogja kiegészíteni.

A folyamatos könyvtárostovábbképzés kiztosítására - a belföldi szaklapokon kívül - néhány külföldi könyvtári folyóiratot is járatunk /pl. a Bulletin of the Medical Library Association /USA-Anglia/, College and Research Libraries /USA/, Library Association Record /Anglia/, Library Journal /USA/, Libri /Dánia/, Zentralblatt für Bibliothekswesen /NDK/stb./

Belföldi laprendeléseinket az összes hazai orvosi és egészségügyi vonatkozásu, valamint számos határterületi folyóiratra is kiterjesztettük. Az olvasók ideológiai és politikai tájékoztatása céljából több társadalomtudományi kiadványra is előfizetünk.

A megrendelt folyóiratok előfizetési adatait - folyóirat pontos címe, megjelenési helye, az előfizetés kezdő évszáma, a rendelés sorszáma, az előfizetés forintban kifejezett értéke - szabvány katalóguskartonokból összeállított

betűrendes kartotékban tartjuk nyilván. Az egyes folyóiratokkal kapcsolatos tényleges kifizetéseket vagy jóváírásokat, tehát egy folyóirat összes árváltozásait a kartonok hátoldalán "könyveljük". A Könyvtár összes folyóiratki fizetéséről pedig, iktatott számlamásolatok alapján, részletes hitelnyilvántartást vezetünk. Külön nyilvántartásban göngyölitjük a devizakeretből folyóiratrendelésre lekötött, valamint ténylegesen kifizetett és ezek után könyvrendelésre fennmaradó összegeket.

A kurrens folyóiratok legfrissebb számainak érkezését a folyóirat időszakosságának megfelelő kardex-lapokon jegyezzük. A kardex-lapon feltüntetjük a folyóirat címét, raktári jelzetét, a folyóirat szállítóját és a későbbi leltározás megkönnyítésére, a kiegyenlített előfizetési díj összegét is. A "kardexelt" folyóiratszámokat borító- és hátlapjuk lehelyezése után az olvasóteremben felállított folyóirat-tárolókon helyezzük el, borítólapjukkal felfelé, egymás mellett, szoros betűrendben, a tároló fiókok külső támasztólapjain. Külön-külön betűrendben tartjuk a kül- és bel-földi, a referáló és a könyvtáros-szaklapokat. A legújabb számok helyet cserélnek a korábban kiállított folyóiratszámokkal, amelyek ekkor a támasztólapok mögé, a fiókok belsejébe kerülnek. Év végéig itt gyűjtjük a folyó évfolyam füzeteit. Amióta kurrens folyóiratanyagunkat így tárjuk a kutatók elé, az érdeklődés szinte ugrásszerűen megnövekedett.

Egy-egy folyóirat teljessé vált évfolyamát a következő évfolyam első számának érkezésekor leltározzuk. A leltá-

rozást két egymástól független, más-más célt szolgáló nyilvántartásban: 1/ a folyóirat-leltárkartotékban és 2/ a folyóiratleltárnaplóban végezzük.

1. Minden folyóiratnak külön - házilag sokszorosított - leltárlapja van, amelyre a folyóirat valamennyi állományadatát részletesen rávezetjük. Pontosán feltüntetjük a leltározott évfolyamba tartozó füzetek darabszámát, jelezve az esetleges hiányokat is. /E leltárlapok adatai alapján jelöljük meg igényeinket a bel- és külföldi duplumjegyzékeken./ A leltárlap tehát egy-egy folyóirat teljes, összefüggő képét adja. Egy-egy időszak összes folyóiratgyarapodásának megállapításához azonban nem nyújt segítséget. Arra a célra 2. folyóirat-leltárnaplót vezetünk, amely a különböző folyóiratok teljessé vált évfolyamainak állományadatait rendszertelenül egymásután, kizárólag a leltározás időpontjának sorrendjében rögzíti. A leltárnaplóban ilyenformán egyazon folyóirat évfolyamai szétszórtnak, más-más leltári szám /= folyóirat-leltárnapló tételszáma/ alatt találhatók, ezért van szükség az egyes folyóiratokról teljes tájékoztatást nyújtó leltárlapokra. Leltározás alkalmával mindig rávezetjük a leltári számot a folyóiratok leltárlapjaira, s ezzel biztosítjuk az összefüggést a kétféle leltári nyilvántartás között. Ez a hivatkozás teszi lehetővé az egyes tételek visszakeresését és ellenőrzését is.

A leltározott évfolyamokat kötetési kapacitás hiányában un. irományfedelek között, tékázza raktározzuk. Ennek előnyét kölcsönzőink élvezik, akik így a tárgyév előtti évfolyamokból is kivihetnek egyes számokat. A raktározás rend-

je mechanikus; az inkurrens /vagy a folyóirat vagy az előfizetése megszűnt/ anyag részére fenntartott raktári számok 1-500-ig terjednek, a kurrens anyagot pedig az 501-es számmal kezdtük jelölni.

Kölcsönzéseinkről "három kártyás" nyilvántartást vezetünk:

1. a kölcsönzött folyóiratok betürendje,

2. a kölcsönző neve

3. a kölcsönzési határidő lejárat

szerint. A legujabb számokat nem kölcsönözzük, ezek csak helyben olvashatók. A folyó évfolyam többi számának kölcsönzési határideje 1 hét, a korábbi évfolyamoké 1 hónap.

A leltározott folyóiratállományt háromféle katalógusban tárjuk fel:

a/ betürendes,

b/ ETO szerinti szak

c/ helyrajzi vagy raktári katalógusban.

Katalógusainkban rövid cimleírást alkalmazunk.

Olvasóink tájékoztatására a Könyvtár teljes folyóiratállományáról sokszorosított jegyzéket fogunk kiadni.

FOLYÓIRATOKKAL KAPCSOLATOS HÁLÓZATI MUNKA

Első lépés a tagkönyvtárak folyóiratigényeinek bekérése volt, hogy azokat, a hitelkeret gazdaságos felhasználása és a párhuzamosságok csökkentése végett, az Egyetemi Tanácsülés, majd a Könyvtár Bizottság elé terjeszthessük.

E célból olyan folyóiratnyilvántartások felállítása vált szükségessé, melyek a különböző tagkönyvtárak igényeinek

egybevetésére, a gazdasági statisztikai és egyéb tájékoztatási kérdések megválaszolására egyaránt alkalmasak.

A hálózati folyóiratrendelésekről háromféle nyilvántartást szerkesztettünk: egyet tanszéki /tagkönyvtári/ bontásban, egyet a folyóiratok összesített betűrendjében /lelőhelykartoték/ és egyet a külföldi folyóiratok esetében országok, a belföldi folyóiratok esetében kiadók szerint.

1. A tanszéki kartoték az előfizetési adatokon kívül az ~~összes~~ forint-terhelést és jóváírást tartalmazza. /Ez azt a célt szolgálja, hogy az újrendelések alkalmával mindig a legújabb árakkal számolhassunk./ Az összesítő lapok segítségével pillanatok alatt választ tudunk adni az egyes tanszékek folyóirataira vonatkozó pénzügyi vagy statisztikai kérdésekre.

2. Az Egyetemen fellelhető párhuzamosságokat a betűrendes lelőhelykartoték mutatja ki. Ennek alapján döntött 1961-ben a Könyvtár Bizottság 56 folyóirat esetében a fedések megszüntetéséről. Az így felszabadult 44.000.-- Ft értékű devizakeretet a tanszékek részben új folyóiratok, részben új könyvek beszerzésére fordíthatták. A tanszékek egymástól távol eső, szétszórt elhelyezkedése miatt valamennyi párhuzamos rendelés felszámolása egyelőre még nem lehetséges.

Ez a lelőhelykartoték felvilágosító szolgálatunk egyik igen gyakran használt segédeszköze.

3. A fenti két katalógus adatszolgáltatásait hasznosan egészítik ki a külföldi folyóiratok országok szerint, s

a belföldi folyóiratok kiadók szerint csoportosított kartonjai.

A tagkönyvtárak számára 1964-re összesen 1033 folyóiratot rendeltünk, amiből 488 devizás, 154 népi demokratikus és 441 magyar. /Ezekben a számokban a központi Könyvtár számára rendelt folyóiratok természetesen nem szerepelnek. / A folyóiratok a tagkönyvtárak címére járnak, így azok ideiglenes nyilvántartása, leltározása, köttetése, raktározása és kölcsönzése a tanszéki könyvtárkezelők feladata. Ez a helyzet mindaddig fennmarad, amíg az Egyetem nagy klinikai és elméleti intézeti tömbje az új egyetemi városrészben fel nem épül. Akkor azonban a Könyvtár a szó valódi értelmében központivá fog válni és a hálózati folyóiratok teljes kezelését és szétosztását is vállalni fogja.

A rendszertelenül érkező folyóiratokat a könyvtárkezelők bejelentése alapján már most is a Központi Könyvtár reklámálja. Az esetleges duplumok visszaküldését, valamint a folyóirat-szállítók számláinak és pótterheléseinek felülvizsgálatát és a gazdasági szervekhez történő továbbítását szintén a Központi Könyvtár intézi. Központi devizanyilvántartásunkban az egész hálózatra vonatkozó globális és az egyes tanszékekre vonatkozó részösszegek mutatják az egész egyetemi devizakeret, illetve a szétosztott összegek felhasználásának mértékét, valamint a könyvrendelésekre együttesen és tanszékenként fennmaradó összegeket.

A tagkönyvtárak külföldi folyóirat-gyarapodásáról a Külföldi Folyóiratok Központi Címjegyzéke, illetve az OOK részére évenként készített bejelentések adataival betűrendes köz-

ponti folyóirat katalógusunkat évről-évre kiegészítjük. Ez a katalógus a hálózati folyóiratokról készített többi központi nyilvántartásunkkal együtt – felbecsülhetetlen értéket képvisel mindennapi munkánkban és a központi könyvkatalógusok mellett tájékoztató szolgálatunknak nélkülözhetetlen eszköze.

A tagkönyvtáraktól bekértük a hiányzó folyóiratszámok jegyzékét is, hogy a Könyvtárhoz rendszeresen érkező duplumjegyzékek segítségével mielőbb gondoskodhassunk pótlásukról.

Miután a megyei orvosi könyvtári hálózat alközpontja 1963 nyarán könyvtárunk vezetőjének szakmai irányítása alá került, folyóiratnyilvántartásainkat ettől az időponttól kezdve a megyei hálózat folyóiratadataira is kiterjesztjük.

Forster Miklósné

S Z E M L E

A SZÓFIAI KÖZPONTI ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR

1952-ben alakult az Orvostudományi Egyetem Könyvtárából. Rendkívül mostoha elhelyezése ellenére figyelemreméltó munkát végez. 160.000 kötetes állományát nagyságrendben raktározza igen rossz állapotban lévő polcokon. Diákolvasója inkább régi típusu, komor tanteremhez, mint olvasóhelyiséghez hasonlít. Mégis fontosnak tartják, hogy a medikusoknak is legyen helyük az irodalommal való ismerkedésre. Ez a tiszteletreméltó igyekezet azért is tesz ránk mély benyomást, mert a Budapesti Orvostudományi Egyetem Könyvtárának még mindig nincs diákolvasója.

A Központi Könyvtárnak 3 osztálya van: olvasószolgálati, leltározási-katalogizálási és bibliográfiai-tájékoztató osztálya. A dolgozók száma 12.

Évente kb. 200-250 témabibliográfiát állítanak össze a hozzájuk forduló orvosok kérésére. A jegyzékek címeit évente 4-szer egy információs "bulletin"-ben teszik közzé. Az összeállított jegyzékek általában 4-5 év irodalma alapján készülnek, kívánságra azonban 10-15 évre visszamenően is kutatnak az Excerpta Medicában, a Medicinszkij Referativnűj Zsurnalban és a Zentralblattokban.

Évente kb. 120.000 könyvet és folyóiratot kölcsönöznek.

A Központi Orvostudományi Könyvtár a szófiai egyetemi intézetek és klinikák könyvtárainak hálózati központja./Az orvosi könyvtáraknak országos hálózatuk nincs./ A hálózat könyvtárainak együttes állománya 300.000 kötet könyv és folyóirat, 1000 folyóiratféleséget járatnak. Ezek közül a Központi Könyvtár 200 kurrens folyóiratot csere útján szerez be. Cserepartnereik száma 35. A szófiai orvosegyetemi intézetek és klinikák száma 40, ezek közül 7-ben működik főfoglalkozású könyvtáros. A könyvek beszerzése az egyes intézmények költségvetéseinek terhére központilag történik. Ugyancsak központositott a leltározás is. A katalogizálást a főhivatású könyvtárosok maguk végzik, a többi könyvtár állományának katalogizálási munkáit pedig a Központi Könyvtár. A hálózat szerzői betűrendes központi katalógusa a Központi Könyvtárban van.

1960-ban kiadták 88 egészségügyi intézmény /klinikák, intézetek, kórházak/ 1956-ig terjedő teljes folyóiratállományának központi katalógusát.

A Szófiai Központi Orvostudományi Könyvtár alapja lehet egy korszerű, nagy orvostudományi könyvtárnak. /Sz.Z./

MÉG EGYSZER AZ EXCERPTA MEDICÁRÓL

Az Orvosi Könyvtáros 1963. évi 1. számában cikk jelent meg az Excerpta Medicáról. Szerzője megemlítette, hogy be akarta mutatni a kiváló referáló lapot, de nem törekedett teljességre. Ez a megjegyzés adta a gondolatot, hogy a közlemény kiegészítéseként ismertessük a lap újabb

szekciót is. Ezek elindítását az orvostudomány gyors fejlődése és specializálódása tette szükségessé.

XXI. Human developmental biology. /Az emberi fejlődés biológiája/ 1961-ben létesült, megközelítőleg, 5.000 referátumot ad évenként.

A népesedés, az embryónalis, foetalis és postnatalis fejlődés és növekedés, a szaporodás és fejlődés pathológiája, az experimentalis teratologia, leíró kémiai embryologia, biofizikai analízis, a fejlődés biokémiája, szerveződés a subcellularis, cellularis és ~~supracellularis~~ szinten c. tárgykörökből közöl referátumokat.

XXII. Human genetics. /Emberi örökléstan/. 1962. szeptemberében indult. Az előbbinél kisebb terjedelmű, évente kb. 3.500 referátumot ad. Tárgyköre a következőket öleli fel: általános örökléstan, sejttan és sejtörökléstan, ikrek, és ikerképződés, chromosoma rendellenességek, immunogenezis, népességgenetika, nemmeghatározás, gametogenezis, normális tulajdonságok öröklése, a hemopoetikus-, cardiovascularis-, endocrin-, emésztő-, légző-, húgyivari-, csont-, izom-, és idegrendszer genetikája. Külön fejezetet találunk az elmefogyatékokosságok, a daganatok, syndromák, veleszületett rendellenességek /fenokopia/ és az allergia referátumai részére is.

Szinte minden nagyobb orvosi könyvtárnak jár az Excerpta Medica néhány sorozata, a két újabb szekció létezéséről azonban még kevesen tudnak. /J.G./

AZ INTERLINGUA ÉS A GÉPI FORDÍTÁS

DARLINGTON: Interlingua and MT, a discussion. Mechanical translation 1962, 7, 1. 2-7 p.

1955-ben Alexander GODE egy cikkében leszögezte, hogy az Interlingua /gépi fordításhoz használható nemzetközi közvetítő nyelv /alapszövegekből gépi eszközökkel kiadásra alkalmas szövegfordítások készíthetők mindazokra a nyelvekre, amelyeket az Interlingua - megállapítása szerint - összefoglal. Ezek a nyelvek elsősorban: az angol, francia, olasz, spanyol és portugál, másodsorban pedig a latin, orosz és német. Néhány gyakorlati példa igazolta is, hogy a gépi uton készített angol-francia-és német nyelvű fordítások könnyű szerkesztői munkával valóban megfelelő szövegekké alakíthatók át.

Az Interlinguából angolra kerülő gépi fordításoknál jelentős nehézséget okoznak a kifejezések, a visszaható igék, az előljárók és egyéb szavak többes jelentése és a nem angolos szórend. A szerző által javasolt módosításokkal ezek a nehézségek részben kiküszöbölhetők.

Jelenleg két lap van a világon, amely teljes egészében Interlingua nyelven készül: a Spectroscopia Molecular és a Novas de Interlingua. Ezenkívül a legtöbb lap, amely ezt a nyelvet összefoglalókra használja, angol nyelvű. Ezekon kívül még a következő orvosi lapok közölnek összefoglalókat az Interlingua nyelvén: Giornale Italiano do Chemioterapia, Hematologia Polonica, Revista Cubana de Cardiologia, Archivos Peruvianos de Patologia y Clinica. /Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója 1962.6.sz.123p./

ORVOSI KÖNYVTÁRAK LÉTESÍTÉSÉNEK TÁVLATI TERVE GHANÁBAN

The Library World 1963. évi februári számát /No 752/ Ghana könyvtárügyének szenteli. Az egyetemi és szakkönyvtárakról szóló cikkből közöljük az orvosi könyvtárakra vonatkozó adatokat.

Az Egészségügyi Minisztérium feladata jelenleg, hogy az ország orvosait tájékoztassa a legújabb irányzatokról. Korle-Bu -ban van a központi orvosi könyvtár 8.000 kötet könyvvel és 240 kurrens folyóirattal. Igényes távlati tervükben az orvosok könyvtári ellátottságára három lépcsős tervezetet dolgoztak ki:

1. Az Egészségügyi Minisztérium fent említett könyvtára a megelőző, gyógyító szakirodalom gyűjtőhelye.
2. A ghanai orvosi iskola az oktatási programhoz szükséges szakirodalmat gyűjti. /Az iskola 1964-ben kezdi meg működését./
3. Az Országos Orvosi Könyvtár, mely az Egészségügyi és Orvosi Kutató Intézethez fog tartozni, a kutatás színvonalán fogja anyagát gyűjteni. A Könyvtár egyben a nemzeti orvostudományi könyvtári szolgálat központja is lesz. /F.L./

K Ö Z L E M É N Y E K   -   H I R E K

Dr. Szandtner Pál elhunyt

1963. november 20.-án életének 52. évében elhunyt dr. Szandtner Pál, a Budapesti Orvostudományi Egyetem központi könyvtárának munkatársa.

Több mint 15 éven át teljesített szolgálatot a könyvtárban Szandtner dr. A munkáját nagy igyekezettel, szorgalommal látta el.

VESZPRÉM MEGYE ORVOSI KÖNYVTÁRAINAK HELYZETÉT az OOK szervezésében egy felmérés során megvizsgáltuk. A brigád tagjai voltak: az OOK részéről dr. Szepesi Zoltánné, Torday Aliz és Kürthy Ödön, Veszprém megye részéről Szávai Aurél Eü. Oszt. vez. h. dr. Réthelyi Jenő főorvos és dr. Magyar Miklósné orvosi könyvtáros. Részt vettek még a felmérésen Dr. Gál Imréné az Országos Közegészségügyi Intézet könyvtárának vezetője és P. Juhász Vera a Humán Oltóanyagtermelő és Kutatóintézet könyvtárosa.

SZÉKESFEHÉRVÁRON, a Megyei Kórház Orvosi Könyvtárában naponta 11-3 ig eszpresszó működik. Az ebédidőben feketézni kívánó orvosok közben a folyóirattárlón elhelyezett legújabb folyóiratokat is tanulmányozhatják.

Az OOK TOVÁBBKÉPZŐ ELŐADÁSSOROZATA keretében szeptemberben dr. Székely Sándor számolt be az IFLA szófiai konferenciájáról, októberben Palla Ákos az Országos Orvostörténeti Könyvtár működéséről /a helyszínen/, novemberben Kellner Béla a svéd orvosi és betegkönyvtárak helyzetéről, decemberben pedig dr. Korányi Andrásné a washingtoni orvosi könyvtárosi kongresszusról.

A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI KUTATÁSI PÁLYÁZAT

1963. ÉVI DIJAI

Az Orvosi Könyvtáros 1963. 3. számában közöltük a könyvtártudományi kutatások 1963/64. évi programját és az ezzel kapcsolatos pályázati felhívást.

A pályázati felhívásra 1963-ban beérkezett műveket az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács Könyvtártudományi és Kiadványi Szakbizottsága elbírálta és az alábbi munkákat találta jutalmazásra érdemesnek:

DÉRI Miklósné /Budapesti Egyetemi Könyvtár/ "Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kémiai tanszékein dolgozó kutatók olvasási és tájékozódási szokásai és a szakirodalom iránti igénye" című munkáját 5000 Ft első díjjal;

GALLAI Ervin /Országos Mezőgazdasági Könyvtár/ "A mezőgazdasági bibliográfiai tájékoztatás kérdései" című munkáját ugyancsak 5000 Ft-os első díjjal;

KÁROLYI Zsigmondné /Országos Pedagógiai Könyvtár/ "Kísérlet a középiskolai tanárok olvasási szokásainak elemzésére" című munkáját 2000 Ft-os harmadik díjjal jutalmazta.

A Szakbizottság megítélése szerint mindhárom munka jelentős elméleti eredményekkel bővítette a szakkutatást s egyben hasznos segítséget nyújt az adott területeken a könyvtári gyakorlatnak is. A díjazott pályamunkák előreláthatólag az OKDT kiadványaként kerülnek kiadásra.

Az OKDT Könyvtártudományi és Kiadványi Szakbizottsága foglalkozott az 1964 évre pályatételként kitűzött témákkal is. Újból pályázatra jelölte ki mindazokat a témákat, amelyeket Az Orvosi Könyvtáros 1963. 3. számában közölt és a kutatási terv pályatételként megjelöl.

Beküldési határidő 1964. szeptember 30.

Pályadíjak:

I. díj: 5000 Ft;

II. díj: 3000 Ft;

III. díj: 2000 Ft.

A Szakbizottság a beküldött munkák számától és értékétől függően több I., II. vagy III. díjat is odaitélhet. Közlés esetén a munka szerzője a pályadíjon kívül a szokásos szerzői tisztelt díjban is részesül.

---

x x x x x x x

